

МЗМ
Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти УРСР

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

МАТЕРІАЛИ ДО СЛОВНИКА БУКОВИНСЬКИХ ГОВІРОК

Випуск другий

ЧЕРНІВЦІ — 1971

А

Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти УРСР
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

МАТЕРІАЛИ ДО СЛОВНИКА
БУКОВИНСЬКИХ ГОВІРОК

Випуск другий

НБ ПНУС

352306

ЧЕРНІВЦІ — 1971

44(07) +44-08

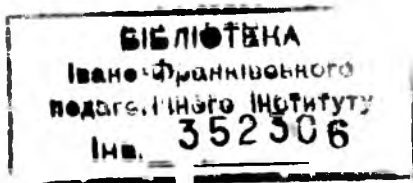
М 34

У першому випуску подано 1234 реєстрових слова: під буквою А 81, під буквою Б 481, під буквою В 406, під буквою Г 266.

У другому випуску 698 реєстрових слів: під буквою Г 194, під буквою Д 330, під буквою Е 6, під буквою Є 14, під буквою Ж 154.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

професор Ю. О. КАРПЕНКО, доцент К. М. ЛУК'ЯНЮК,
доцент В. А. ПРОКОПЕНКО (відповідальний редак-
тор), старший лаборант В. В. ЯКІВЧИК

Літредактор П. М. Недільський
Технічний редактор В. Л. Чемьоркін
Коректор С. В. Маковічук

Здано до набору 17.XI-1971 р. Підписано до друку 4.IV-1972 р.
Папір 84×108 1/32. Фіз. друк. арк. 1,875, умовн. арк. 3,15.
БД 00040. Тираж 700. Ціна 30 коп.

Зам. № 11096. Обласна друкарня управління по пресі
Чернівецького облвиконкому, м. Чернівці, вул. Щорса, 23.

ВІД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Другий випуск «МАТЕРІАЛІВ ДО СЛОВНИКА БУКОВИНСЬКИХ ГОВІРОК» укладено на тих же засадах, що і перший. Структуру і форму словникової статті не змінено. У цьому випуску, крім названих у першому випуску джерел, використано матеріали дипломних робіт студентів філологічного факультету Антонової Г. В., Бобик Є. І., Ватрич Л. Ю. та Робуляк Є. І., а також матеріали, зібрані влітку 1971 року діалектологічною експедицією кафедри української мови ЧДУ.

Список уживаних тут скорочень подано у першому випуску «МАТЕРІАЛІВ». Крім цього, у другому випуску додатково використовуються такі скорочення:

ав.	— авіація	крав.	— кравецтво
бдж.	— бджільництво	мисл.	— мисливство
вівч.	— вівчарство	рел.	— релігія
іст.	— історія	риб.	— рибальство
ков.	— ковальство	род. в.	— родовий відмінок
		тк.	— ткацтво

У другому випуску, як і в першому, з технічних причин не подаються латинські назви при поясненні слів рослинного і тваринного світу.

Редакційна колегія висловлює щирю подяку кандидату філологічних наук Германові К. Ф. за критичні зауваження і допомогу, надану в час підготовки «МАТЕРІАЛІВ ДО СЛОВНИКА БУКОВИНСЬКИХ ГОВІРОК» до друку, що сприяло поліпшенню їх якості.

Словникові статті другого випуску на Г, Д уклала доцент В. А. ПРОКОПЕНКО, на Е, Є — старший лаборант В. В. ЯКІВЧИК, на Ж — доцент К. М. ЛУК'ЯНЮК. До словникових статей на Ж включено й матеріали, зібрані доцентом М. В. ЛЕОНОВОЮ.

G

Габати. Сварити, підвищувати тон у розмові. Хот. Кілько ти будиш єї габати? (Рукшин Хот.).

габзувати (зруб.). 1. Лаяти, гудити. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. Я ни хочу, абі мине хтос задурно габзував (Дорошівці Заст.). 2. Зневажати, гребувати. Хот. А він ще нев габзує (Рукшин Хот.).

габун, -а (орн.). Вид простих голубів. Стор. Марій-ко, аді, на хату посідали габуні (Снячів Стор.).

гава, -и (перен.). Дірка. Глиб. Чо гаву ни замастила в стайни? (Слобідка Глиб.).

гавати. 1 (зруб.). Кричати, верещати. Заст., Кіцм., Глиб., Хот., Кельм. Ану ни гавай на всьо силі! (Дорошівці Заст.). 2 (перен.). Бути відчиненим навстіж. Заст., Кіцм., Глиб. Запрі фіртку, най ни гавай (Слобідка Глиб.).

гаватий (зруб.). Крикливий, пашекуватий. Заг. Ни будь такій гаватий, то тибє й сварити ни будут (Голубівка Нов.).

гавдун, -а. Великий чавун (посудина). Заст. Аді, варю цілій гавдун, і ті свині ща замало (Дорошівці Заст.).

гавра, -и (зруб.). 1. Діра. Заст., Кіцм., Стор. Глиб., Хот. Кавалок скіні вітпав, зробиласи така гавра, шо но (Борівці Кіцм.). 2 (перен.). Рот, паша. Заст., Кіцм., Хот. Закрій свою гавру! (Клішківці Хот.).

гавчатн. 1. Скавучати, скиглити. Заст., Кіцм., Хот. Песик наш гавчат чоґос цілій день, абі хоть ни заслабчим (Долиняни Хот.). 2 (перен., знев.). Набридати (плачем, проханням). Буде вже, ни гавчі кілько, бо голова боліт (Борівці Кіцм.).

газда¹, -и, -ї, ч. 1. Дбайливий, працьовитий господар. Заг. Вітко, шо газда є коло хати (Дорошівці Заст.).

2. Чоловік. Кіцм., Вижн., Стор. Де ваш газда, молодіце? (Мигове Вижн.).

газда², -и, ж. (заст., рідк.). Місце зборів громади в селі. Нов., Хот. Вóпшиство прийшло на газду, бо мав приїхати старшина (Білівці Хот.).

газдíня, -і. 1. Дбайлива, працьовита господиня. Заг. С тебе буди фáйна газдíня, бо всьо вмíеш робити (Берегомет Кіцм.). 2. Дружина. Заг. Вáша газдíня е дома? (Атаки Хот.). 3 (ірон.). Ледарка, нероба. Кіцм., Нов., Хот. От тобі й газдíня, три городи — одна дíня (Киселів Кіцм.).

газдівський. Хазяйський. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. То газдівський пáрубок (Снячів Стор.).

газдівство, -а. Господарство. Вижн., рідк. Кіцм., Заст., Стор., Глиб. Ужé ма́ш газдівство свої, а типёр роби́ (Карапчів Вижн.).

газдóване, -і (-я). Господарювання. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. У газдóваню траба бу́ти май шпарові́тим (Онуг Заст.).

газдові́тий. Хазяйновитий. Кіцм., Вижн., Стор. То дуже газдові́тий пáрубок, у роботі понад него нема́ (Мілієве Вижн.).

газдува́ти. Господарювати. Заг. Типёр люди добре газду́ют у колгоспі (Шишківці Кіцм.). * Газдува́ти — ни ціпом маха́ти (Карапчів Вижн.).

галаго́дзи, -ів, мн. (рідк., кул.). Вид страви з борошна. Глиб. На́шо так бага́то галаго́дзів намісі́ла? (Слобідка Глиб.).

галаджі́я, -ї, ж. (заст., рідк.). Гамір, сварка. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. Та в них ка́ждий день галаджі́я (Долиняни Хот.).

галака́ти. Гелготати. Нов. Дес то гúси галака́ют (Рингач Нов.).

галама́га, -и. 1 (знев., кул.). Несмачна, некалорійна страва. Заст., Кіцм. Шо наварила йко́с галама́ги? (Бабин Заст.). 2. Грязюка після дощу. Стор. Така́ галама́га скрізь (Снячів Стор.). 3 (перен., згруб.). Морда, обличчя. Вижн., Глиб. Як дам тобі в галама́гу (Чорногузи Вижн.).

галама́гати. 1. Невміло, невправно щось робити (варити, прати, писати, малювати). Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. Вона́ пішла обід галама́гати (Шишківці Кіцм.). Таке́ мале́, а вже шос галама́гае (Атаки Хот.).

2 (знев.). Говорити нісенітниці, плести язиком. Заст., Кіцм. Та буде вже тобі галамагати! (Бабин Заст.).

гáлен, гáльон, -а. Галун, вузька тасьма. Заст.

гáлиця, -і, ж. 1. Багато, тьма (переважно про птицю, курей). Вижн. Завелá собі таку гáлицю коло хáти, шо світа ни відко (Чорногузи Вижн.). 2. Нужа. Кіцм., Вижн., Стор. Тогді егó присіла така гáлиця, бо ни б́уло коли купáтиси, прáти сорочкí (Бобівці Стор.).

гáлка, -и (тесл.). Закрутка ручної пилки. Заст. Дес си віткрутіла одна гáлка (Дорошівці Заст.).

гáлята, -и, ж. (вівч.). Дерев'яне відро, дійниця. Кельм. У гáляту на стíні до́ют вівці (Козиряни Кельм.).

гáмба, гя́мба, -и. Див. **гёмба**. Заст., Кіцм. *Покла́дь гя́мбу на замо́к! (Мовчи. Ставчани Кіцм.).

гáниш, -у (бот.). Фенхель. Заст., Кіцм., Хот. Коли́с садíли гáниш, а тепе́р не (Атаки Хот.).

ганчові́тий, ганьчові́тий. Такий, шо має якийсь гандж. Заст., Стор., Глиб., Кельм. Хтіла купіти су каструлю, але вона́ якáс ганьчові́та (Лукачівка Кельм.).

ганчува́ти. Знаходити гандж, бракувати, нехтувати. Заг. Він гет ганчу́є мою роботу (Борівці Кіцм.). Ни ганчу́й цим хлопцем, бо й цей лиши (Атаки Хот.).

гар, -а (-у), ч. (буд.). Заглибина у дереві, паз. У слупах роб'я гáри, абí їх мож б́уло щіплювати (Кліводин Кіцм.).

гáра, -и, ж. Вид воза з високим кошиком. Заст., Кіцм. Адí, набрав гно́ю по́вну гáру, шо коні ледви кегнут (Борівці Кіцм.).

гараго́нити (згруб.). Кричати, голосно розмовляти. Заст., Кіцм. Як зачина́ют ра́но гараго́нити, то й ме́ртво-го би збудíли (Киселів Кіцм.).

гарагу́ти, незм. Шкереберть. Хот., Кельм. Як дам тубі за́риз, то аж гарагу́ти підеш (Долиняни Хот.).

гаргао́н, -а, зв. мн. гаргао́ни, -ів (рідк. ент.). Джміль. Глиб. Гаргао́ни гудя, аж стра́шно (Турятка Глиб.).

гаринта́тно, незм. Неодмінно, обов'язково. Заст., Кіцм., Глиб. Ти б́удеш чека́ти на ста́нції, а я гаринта́тно при́йду і тогді по́дим (Борівці Кіцм.).

га́рнец, га́рниц, -рца, ч. (заст.). 1. Дерев'яний черпак, міра сипких тіл (1,5—3—5 л). Заст., Кіцм. Як ішли́ до млина́, то ніхто́ гроші ни платі́в, а бра́ли га́рниц від гіле́тки, то півтора кілогра́ма (Задубрівка Заст.). 2. Ді-

жечка на 5—6 літрів. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. У гарницях вишнік зробимо (Горбівці Глиб.).

гарофія, -ї (бот.). Красоля. Стор. Я моц люб'ю запах гарофії (Ясени Стор.).

гартмайзіль, -зля, ч. (рідк., спец.). Зубило. Заст., Кіцм. Чос загуївси мій гартмайзіль (Дорошівці Заст.).

гарувати¹. Робити гари. (Див. **гар**). Кіцм., Вижн. Слупи гаруєси, а віт'ак б'єси у них ківкі (Кліводин Кіцм.).

гарувати². Зв'язувати ланцюгом віз, щоб не розходились полудрабки. Заст., Кіцм., Вижн., Гаруй віз, бо траба каміні возіти на стайню (Прилипче Заст.).

г'арчик, -а, ч. 1. Дерев'яна діжечка місткістю від одного до восьми літрів, з одним вухом, має кришку-накривку. Частіше використовується для води в полі, в ньому також виготовляють і зберігають г'услянку (див.). Заг. Набір'ит воді в г'арчик, то буди довго студена (Дорошівці Заст.). Я принєсла г'арчик г'усленки (Багна Вижн.). 2 (рідк.). Скляна ваза для квітів. Хот. Вкладі чічкі у зелений г'арчик (Шилівці Хот.).

гасок, -ска. Електричний ліхтар. Стор. Шос. твій гасок гасітси (Ясени Стор.).

гасянка, -и, ж. 1. Каганець. Хот. Коліс ніхто ни бачив лєтрики у силі, лиш гасянка на горні блімала (Клішківці Хот.). 2. Частина лампи, куди наливають гас. Хот. У лямпі гасянка розбіласи, і нема як світіти (Долиняни Хот.).

гата (незм.). Усе, кінець. Заг. Ше два ріді бураків сапати і тогді гата (Горбівці Глиб.).

гатир, -тра (заст., рідк.). Пилорама. Кіцм., Вижн., Стор. На цєму тартаку є два гатри (Берегомет Вижн.).

гатиріст, -а (заст., рідк.). Робітник пилорами. Кіцм., Вижн., Стор. Мій брат робит за гатиріста (Банілів-Підгірний Стор.).

гаткі, -ів (-ок), мн. Кальсони. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Насподі гаткі, звєрхі сподні (Вікно Заст.).

гачі, -ів, мн. Див. **гачі**. Заст. Взимі гачі то є добри діло (Дорошівці Заст.).

гв'адзяти (знев.). 1. Робити абияк. Заст., Кіцм., Хот. Св'адзє, гв'адзє в хаті, абі лиш вітко було, що мащєно (Долиняни Хот.). 2. Мазати. Заст., Кіцм., Кельм. Нащо ти гв'адзєйш кілько то лицє? (Лукачівка Кельм.).

гвядзятиса (знев.). Возитися, копатися в бруді. Кельм., рідк. Кіцм. А в болокі хто гвядзьявса, ни він? (Козиряни Кельм.).

гвер, -а, ч. (заст.). Гвинтівка. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. Колис ходили жандарі з гвєрами (Дорошівці Заст.).

гвінт, -а (-у), ч. 1 (спец.). Гвинтова різьба. Стор. Нема гвінту і шрубка спадає (Ясени Стор.). 2 (перен.). Розум, глузд. Заст., Кіцм., Хто винен, шо в тебе нема гвінтів у голові (Борівці Кіцм.).

гвінтувати. Закручувати гайки. Заст., Кіцм. Іду гвінтувати шрубки у кіраті, бо нима як січки рубати (Репунці Заст.).

гєдзінь, гідзінь, -дзня, гєдзіль, гідзіль, -дзя (ент.). Овід. Заст., Хот., Кельм. Гєдзінь тєньго худобу кусає (Вартиківці Кельм.).

гєдзовій, гідзовій. *Гидзова мұха. (ент.). Гєдзь, овід. Хот. Пантруй корову, щоб гидзова мұха ни вкусила (Атаки Хот.).

гєливатий, гєливатий, гєливатий, гєливатий (знев.). Череватий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов. Ужє й рємінь ни обходи, такий зробивси гєливатий (Горбівці Глиб.).

гєливо, гєливо, -а (знев.). Черево. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. Ану піткігні своє гєливо, распустів го, як торбу! (Борівці Кіцм.).

гємба, гємба, -и (згруб.). 1. Губа. Стор., Глиб., Хот., Кельм., Сок. Шо віддула гємби? (Молодове Сок.). Та в него гємби, як постолі (Горбівці Глиб.). 2. Паша, рот. Стор., Глиб., Хот., Кельм., Сок. Заткай гємбу і мовчі! (Черепківка Глиб.).

гємбатий, гємбатий, гємбатий (згруб.). 1. Губатий. Заст., Кіцм., Стор., Хот., Кельм. Ни віддам свою гівку за того гємбатого (Борівці Кіцм.). 2. Сварливий. Стор. Вона така гємбата, шо ліпши ни чіпай (Снячів Стор.).

гєргилица, гїргилица, -і, ж. (зоол.). Комірний довгоносик. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. Заплодиласи гєргилица у пшиніци (Чорногузи Вижн.). Пшиніцу гїргилица гет ззіла (Киселів Кіцм.).

гєшефтєрь, -я (знев.). Спекулянт. Вижн., Стор. То такий гєшефтєрь, шо тата рідного продаст (Велике Вижн.).

гешефтувати, гішефтувати. 1 (заст.). Спекулювати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Ни гішефтуй, а йди робій! (Борівці Кіцм.). 2. Торгувати. Кіцм., Вижн., Стор. Він робит у склєпі, гешефтує (Банилів-Підг. Стор.).

гегиван, -а (бот.). Див. **аргіван**. Нов. У нас дужи файно росцвів гегиван (Подвір'івка Нов.).

гєгьо, гєгі, гєгя, гігя гягя, -і (заст.). Див. **дєдьо**. Заст., Стор., Глиб., Кельм., Сок. Гігя пєрши булі в горогі (Дорошівці Заст.).

гєдик, гідик, -а (заст.). Див. **дідик**. Заст. Чекайте, гєдику, я вам поможу (Бабин Заст.).

гєнглавий. 1. Дуже повільний. Заст., Кіцм. З ним кєшко робити, бо він такий гєнглавий (Кострижівка Заст.). 2. Слабосилий, кволий. Заст., Кіцм. Ті трушіта такі гєнглаві, бояся кропиви, воді (Киселів Кіцм.).

гєрла, гірла, -и, ж. 1. Яр. Глиб. У гєрлу гоні корову пасти (Горбівці Глиб.). 2. Низовина, западина. Стор., Глиб. Моя парціяла на гірлі (Глибока).

гзімци, -мца (заст., рідк.). Карниз. Заст. На типєрішних печах є гзімці з дєрива, а коліс робіли з глини (Дорошівці Заст.).

гзистувати (заст.). 1. Існувати. Заст., Кіцм. Він для мєни ужє ни гзистує (Валява Кіцм.). 2. Личити, годитися. Заст., Кіцм. А це тобі гзистує так робити? (Борівці Кіцм.). У нас ни гзистує, абі маму ни слухати (Прилипче Заст.). Див. **игзистувати 1, 2**.

гйдзи, гйзі, -ів, мн. (рідк.). Туго заплєтені за вухами коси. Хот. Заплєласи у гйдзи, як дівка (Атаки Хот.).

гйдзини, -ів, мн. Каприз, примха. Хот. Тибє від рая гйдзини напали (Атаки Хот.).

гйлка, гєлка, -и, зв. мн. гйлки, гєлки, гьилки, -лок (-лків) (рідк., анат.). Гланда. Заст., Кіцм., Стор., Хот., Кельм. Дохторь сказав, що мині траба робити рипирацію на гйлки (Валява Кіцм.).

гйньгишлівий. Див. **дженьгашлівий**. Заст., Кіцм. Такий гйньгишлівий до їді, шо ни мож сказати (Кліводин Кіцм.).

гйньгіти. Хиріти. Кіцм., Вижн., Стор. Та вона гйньгіє роками, така вже си вроділа (Чорногузи Вижн.).

гйрдан, гєрдан, гьордан -а, ч. (заст.). Вишита бісером стрічка (вид дівочої прикраси). Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. Коліс дівчїта носили салбі, коралі, гєрда-

ні, а жінки носили пацьорки (Василів Заст.). Я ші в гьордані була (Карапчів Вижн.).

гирданик, -а, ч. (заст.). Зм. до гирдан (див.). Заст. Колис гирданик носили всі дівки і молоді молодіці (Дорошівці Заст.).

гирліг, -а, ч. Див. **гирліга**. Хот. Бирут гирліг і тянут воду (Шилівці Хот.).

гирліга, -и, ж. Дерев'яна частина журавля, до якої чіпляють відро; ключ для витягання відра з криниці. Нов., Хот. Ти шо, гирлігу втопіла? (Клішківці Хот.).

гирлич, -а, ч. 1. Отвір у ямі, вхід до підвалу або землянки. Заст., Хот., Кельм. Заткай гирлич, би барабулі не змерзла (Бабин Заст.). 2. Яма для зберігання картоплі. Хот., Кельм. Маю ше повний гирлич картофель (Атаки Хот.).

гирло, -а, с. 1. Див. **гирлич 1**. Хот. Яма добра, лиш гирло замалє зробив, а розбирати ни хочу (Долиняни Хот.). 2. Яма, вибоїна. Сок. Тебе так треба, як гирла на дорозі (Молодово Сок.).

гібелский (рідк.). Злий, прискіпливий. Кіцм. То такий гібелский чоловік, шо я би з ним ни жила (Валява Кіцм.).

гівіхт, -а, ч., зв. мн. гівіхта, -ів. Гиря. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Принисі гівіхта зважити цукор (Прилипче Заст.).

гівка, -и. Див. **Дівка**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. У мени шішк гівок і оден син (Карапчів Вижн.).

гівчук, -а. Див. **дівчук**. Хот., Кельм. У тої Єлени уже ни гівчинка, а цілій гівчук (Оселівка Кельм.).

гідо, -а, с. Стояк самотоки. Глиб. С краканістого дєрива віходи добри гідо (Горбівці Глиб.).

гідько, гітько, -а. Див. **дідько 2**. Заст., Кіцм., Стор. Богачєви гідько задурно дитіну колише, а бідному й за гроші ни хочи (Стара Жадова Стор.).

гійшливий. Див. **дженьгашлівий**. Хот. Такий наш хлопиц гійшливий до їді, шо прями одно наказаніє з ним (Долиняни Хот.).

гілєтка, гелєтка, гилєтка, -и, ж. 1 (заст.). Міра місткості, діжечка на 24—25 кг зерна. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. Штіри гілєтки на корєц ідє (Голубівка Нов.). 2. Діжка. Заг. Ще маю повну гілєтку квашєної капусти (Зелена Кельм.). Масло кладут у гелєтку (Зарожани Хот.). 3 (рідк., вівч). Дерев'яна дійниця

та діжка, в яку чабани зливають молоко. Хот., Кельм., Сок. У гілётку чобані вівці доят (Кельменці). 4 (рідк.). Кошик, кіш. Курўзи нося ще гілётков (Топорівці Нов.).

гілеччына, -и. 1. Зм. до **гілётка 2** (див.). Кіцм., Заст. Гілеччына мала, у ню складають сир, сало, мн'ясо (Боянчук Заст.). 2 (знев.). Див. **гілётка 1**. Вижн., Стор. Хіба за таку роботу гілеччыну барабуль? (Черешенька Вижн.).

глигати. Ковтати. Док. **глигнути.** Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Старий заслаб, лёдвиг гарбату глигае (Ясени Стор.). Ни позивай так фист, бо мине глигнеш (Кліводин Кіцм.).

глимэй, глемей, -ю, ч. 1. Див. **глимэй.** Кіцм. Заст., Стор., Глиб. На глимею ни росте пшиница (Шипинці Кіцм.). 2 (перен.). Глевтяк, недопечений хліб. Заст., Кіцм. Спикла ни хліб, а глимэй (Борівці Кіцм.).

глід, гліду (заст., рідк.). Ряд, стрій. Стор. Коло карні стояв глід жовнірів (Ясени Стор.).

глобін, -у (заст.). Крем для взуття. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Жовтого глобіну траба до цих половинок (Горбівці Глиб.).

гло́та, -и, -й (заст.). 1. Див. **гло́та 1.** Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Нов. Там така гло́та, шо йглу нима куда опустіти (Багна Вижн.). 2 (рідк.). Див. **гло́та 2.** Повний банек буршю варю на нашу гло́ту (Горбівці Глиб.).

глошіти. Валити з ніг. Хот. Стояти ни мо́жу, так і глошіт (Рукшин Хот.).

гляг, глег, гліг, -у (вівч.). Висушений шлуночок маленького ягняти або теляти, шо використовується для вурдження молока. Заг. Зробила бим б́удзу, та ни маю глігу (Дорошівці Заст.). Запусті гл́егом молоко, най си вурди (Черепківці Глиб.).

гляганка, глеганка, гліганка, -и, ж. Молоко, заправлене **глягом** (див.). Заст., Хот. Ти вже зробила гляганку? (Клішківці Хот.). До молока даяси глігу та й робиси гляганка (Дорошівці Заст.).

глягати, глегати, глігати, гледжити. Заправляти молоко **глягом** (див.). Док. **заглягати.** Заг. Траба вже глягати молоко, бо багато зібралоси (Атаки Хот.).

глянц, -у, ч. (перен.). Чистота, порядок, блиск. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. Пирід вісілем навелі такий глянц, шо куда (Борівці Кіцм.).

глянцувати. Начищати до блиску. Заст., Кіцм., Стор., Вижн. Іду глянцувати свої чоботи (Карапчів Вижн.).

гльогати. Кричати (про індиків). Заст. Подивиси, чого трухі гльогают (Заставна).

говданка, -и. Велика шерстяна хустка фабричної в'язки. Заст., Кіцм. Купілам на базарі собі румунску говдаику (Борівці Кіцм.).

говдатиси (знев.). Товктися. Заст., Кіцм. Ни говдайси на постили, ти вже вилікий! (Ставчани Кіцм.).

говдя, -і, говда, -и (згруб.). Голова, довбешка. Кіцм., Хот., Кельм. Тажи пень пнем, ему шо коліс варит у ті говді? (Долиняни Хот.).

goga, -и (дит.). 1. Ягода, горіх. Хот. Дивіси, яку мама гогу принєсла (Атаки Хот.). 2 (рідк.). Воша. Кіцм., Заст., Глиб. Віріс і gogi ни вігів (Онут Заст.).

gogo, -а, с. (дит.). 1. Іграшка. Нов., Хот. Глянь, Марійко, яке gogo фayne мама тубі принєсла (Долиняни Хот.). 2. Див. **goga 1.** Заст. Ни плач, мама тобі даст gogo (Дорошівці Заст.).

gogonatий. Зернистий, крупний. Хот., Кельм., Сок. Така файна gogonata пшиница (Романківці Сок.). Ваш виноград май gogonatий, як той, шо в нас (Долиняни Хот.).

gogotati. Починати говорити, лепетати. Глиб. Мій малий так gogochi, як голубиц (Слобідка Глиб.).

gogoshar, -а (бот.). Сорт перцю. Заг. І я навчиласи сего літа закручувати gogoshari (Атаки Хот.).

gogoshera, -і, gogoshora, -и, ж. Див. **gogoshar.** Стор.

gogoshitиси (-са) (знев.). Гордитися, гонорувати. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. Ни gogoshisi так, бо ни маїш чим (Горбівці Глиб.).

гой, -я (заст., рідк.). Дурень. Заст., Кіцм., Стор., Хот. Чо той гой до тебе вчпівси? (Ставчани Кіцм.).

голан, галан, -а (згруб.). Телепень. Заст., Кіцм., Вижн. Та то такий голан дурний, шо з ним будиш говоріти? (Борівці Кіцм.).

голганка, голданка, -и, ж. (бот.). Сорт великих білих слив. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. Це голганкі, вони як мід солодкі (Задубрівка Заст.).

гольгати, гольгати (знев.). Звучно ковтати, пити великими ковтками. Заст., Кіцм., Нов., Сок. Ни гольгай так, бо то ни файно (Дорошівці Заст.).

голдани́, -ів, мн. (бот.). Сорт крупної кукурудзи. Глиб. А пару рідів покла́димо голдани́в (Горбівці Глиб.).

голя́г, -а́, ч. (бот.). Колючка, будяк. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. Малий пла́че, бо залі́з у голя́гі та й пого́лов но́ги (Ленківці Кельм.).

го́ндзиль, го́нзиль, го́нзель, -зля, ч. Збита забрудне́на грудочка (вовни, матерії, пряжі). Кіцм., Заст., Хот., Кельм. Ади́, у пса увес́ фіст у го́нзлях (Лукачівка Кельм.).

го́ндзлик, го́нзлик, -а, ч. Див. **го́ндзиль**. Заст., Кіцм., Вижн. На фу́сці пороби́лиси го́ндзлики (Чорногузи Вижн.).

гондзу́ря, -я, с. Див. **го́ндзиль**. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. Яка́ ж це вівца́ обкочана, дивіно́си, які на ні гондзу́ря ви́ся (Долиняни Хот.).

гондзу́рь, -я, ч. Див. **го́ндзиль**. Кельм. Обстри́г трохні́ ті гондзу́рі, все ле́хче бу́ди йти вівці́ (Козиряни Кельм.).

гонта́ль, -я́ (буд.). Цвях для прибива́ння гонти та шиферу. Хот., Кельм. Тра́ба купі́ти на ярмарку гонта́лів (Клішківці Хот.). Гонта́лями гру́бу до́шку ни при́б'еш (Долиняни Хот.).

гонта́рь, -я́ (буд.). 1. Див. **гонта́ль**. Заст., Кіцм. Куп'ю гонта́рів та й бу́димо побива́ти ха́ту (Киселів Кіцм.). 2. Майстер крити́ дах гонта́ми. Хот., Кельм.

гонти́ти (буд.). Крити́ дах гонто́ю. Заст., Кіцм. То ко́ліс хати́ гонти́ли, а типе́р ро́б'я під бля́хов або́ побива́ют шифером (Лужани Кіцм.).

гонче́ний (буд.). Покритий гонто́ю. Заст., Кіцм. На́ша ха́та ше ро́ків два то́му гонче́на (Борівці Кіцм.).

горга́нка, -и, ж. (анат.). Горло, горля́нка. Йди пири́рїж горга́нку то́му кугу́тови, та най скубу́ (Бабин Заст.).

горгі́на, георگی́на, горді́на, -и, горгі́я, гьоргі́я, -ї́ (бот.). Жоржина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. Сно́чи хтос зі́рвав на́шу горгі́ну (Ясени Стор.). Гарді́ну тра́ба ві́копати до пе́ршого моро́зу і трима́ти у тепло́му місци́ (Чорногузи Вижн.).

горгі́ца, гьоргі́ца, -и, ж. (рідк.). Маленьке дзеркальце (вид дівочої прикраси). Заст., Нов. Ади́, як у Же́ні бли́щїт горгі́ца на ши́ї (Топорівці Нов.).

господа́рка, господа́рька, -и, ж. Господарство. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. У них шо́ с ви́ліка господа́рка? (Карапчів Вижн.).

град, грат, -а. 1. Див. **град**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Кілько сьогодни гра́дів морозу? (Борівці Кіцм.). 2. Термометр. Заст., Глиб. Аді, слабійем та ша й град розбив (Дорошівці Заст.).

градіна, -и, ж. Город, овочеве господарство. Нов., Хот., Кельм. На градіні вже є патлажани здрілі (Шишківці Нов.).

градувати. Міряти температуру. Заст. Дóхторь градує, як є горéчка, то посилає до шпитáлю (Дорошівці Заст.).

градус, -у, ч. (заст.). Округ, район, адміністративно-територіальна одиниця. Вижн. Такої, ек ти, нема́ на цілий градус (Чорногузи Вижн.).

гражда, -и. 1. Конюшня. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. Почість у гра́жді ясла та дай коням січки (Зелена Кельм.). Оце гра́жда ка́менна (Атаки Хот.). 2. Літній вівчарник, загорода для худоби. Заст., Кіцм. Літом вівці сигра́ у гра́жді (Киселів Кіцм.).

гралівно, -а, с. Держак **гралів** (див.). Заст., Кіцм., Хот. Аді, гралівно вломáлося, та й нима́ чим да́лі вічіщувати (Борівці Кіцм.).

граліско, -а, с. Див. **гралівно**. Заст., Кіцм., Хот. Мой, ти, купи́ мині новé граліско (Клішківці Хот.).

гралі, -ий (-ів), мн. Вила з кількома ріжками для копання і вантаження буряків, картоплі. Заг. Кідала бабабулю на фіру, аж гралі урва́ла (Глинниця Стор.).

грамасний 1. Плаксивий. Вижн., Стор., Шо це за грамасна дитіна? (Ясени Стор.). 2. Вибагливий. Вижн., рідк. Кіцм. Агі, йкий іс грамасний (Чорногузи Вижн.).

гранічір, гранічёр, -а (заст.). Прикордонник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. Ко́ліс гранічіри ходіли по силі та біли, у ко́го бу́ло сві́тло (Дорошівці Заст.).

гра́па, -и, ж. (заст., рідк., с. г.). Рало, різновид боро́ни. Кіцм., Стор., Кельм. А весно́ю грапу́ют, є гра́па (Іванівці Кельм.).

грапувати (заст., рідк., с. г.). Волочити, боронувати **грапо́ю** (див.). Кіцм., Стор., Кельм. Він віорав, а тепер грапує вже (Клинівка Стор.).

грас, -у (буд.). Заміс глини або землі з соломою. Заг. Нам тро́хі ни ста́ло гра́су (Шишківці Кіцм.).

граскувати (с. г.). Прополювати **граско́м** (див.) міжряддя просапних культур. Заг. Ко́ліс граскува́ли

лиш богачі, вони мали грасок, а всі люди сапали (Топорівці Нов.).

грасок, -ска (с. г.). Плужок-розпашник. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. Коли сūхо, то грасок дуже допогає (Задубрівка Заст.).

ґрати, -ів, мн. 1. Колосники в плиті. Глиб. Пиригоріли ґрати від вилікого гіцу (Горбівці Глиб.). 2 (перен.). Узор на тканині у вигляді клітин. Зм. **ґратики**. Заст., Кіцм., Хот. Купілам собі спідницю у маленькі ґратики (Атаки Хот.). 3. Залізна решітка. Заг.

ґратилювати, ґратолювати (рідк.). Вітати, поздоровляти. Кіцм., Стор. Батько ґратилює молодіх (Ясени Стор.).

ґратіс, незм. (рідк.). Безплатно. Глиб. Ходім на кіно, то ґратіс пускають (Слобідка Глиб.).

ґрємплі, ґрїмплі, ґрємблі, -ів, мн. Прилад для розпушування, розчісування вовни. Заст., Кіцм., Глиб. Вовну розкубуєси, а потому даяси на ґрємплі (Товтри Заст.). Уперед стрижєм вовну, парим, а тоді кладєм на ґрємблі, тоді прїдєм (Василів Заст.).

ґремплювати. Розпушувати, розчісувати вовну на ґрємплях (див.). Заст., Кіцм., Глиб. Йду то тєти взєти ґрємплів, хочу вовну ґремплювати (Борівці Кіцм.).

ґремпувати (рідк.). Оковувати віз. Кіцм. Ни кождий коваль бирєси віз ґремпувати (Драчинці Кіцм.).

ґриидзїти. Смітити. Вижн., Не ґриндзї соломов по подвірю (Чорногузи Вижн.).

ґрис, ґріс, -у, ч. Висівки. Заг. Ми свої свині даєм картофлі з ґрісом (Атаки Хот.). Дай ґрісу корові до січки (Снячів Стор.).* Так розбираяса, як свиня в ґрісі (Клішківці Хот.).* Шкіритси, як пес до ґрісу (Ставчани Кіцм.).

ґріпа, -и, ж. (мед.). Грип. Заст., Кіцм., Стор. Нас щіпіли протів ґріпи (Боянчук Заст.). Цілий тиждинь слабую на ґріпу (Дорошівці Заст.).

ґрісик, -у, ч. Манна крупа. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Траба зварїти дитїні кашу з ґрісику (Нові Бросківці Стор.).

ґрунт, -у, ч. 1. Наділ землі, поля. Заг. Та ж дав сїнови половїну своґо ґрунту (Давидівці Кіцм.). Цілий вік робїв на чужому ґрунті (Ясени Стор.). 2. Господарство, хата з господарськими будівлями та городом.

Заг. Він жиє на ґрунті свого тата (Шишківці Нов.). Я пішла до чоловіка на ґрунт (Недобойвці Хот.). 3. Земля, ґрунт. Заг.

ґрунтарь, -я. Син, що залишається на господарстві батька. Нов., Хот. Авжеж, дівка хуччій піде за ґрунтаря (Білівці Хот.).

ґрунтовий, субст. Див. **ґрунтарь.** Нов., Хот. Той хлопець ґрунтовий та ще й богацький (Клішківці Хот.).

ґрунь, -я, ч. Вершина. Вижн. З ґруня усю Віжніцу відко (Чорногузи Вижн.).

ґуґлістий. Гулястий, з гулями на рівній поверхні. Заст., Кіцм. Тату, купіт міні ґуґлісту фўстку, таку, як мають ґівкі (Борівці Кіцм.).

ґуґля, -і, ж. 1 (заст.). Вид зимового одягу, бурка з товстого домотканого сукна з рукавами і капюшоном. Вижн. Коліс ґуґлі шїли від морозу і снігу, а тепер вже ні (Іспас Вижн.). 2. (заст.). Відлога, капюшон. Вижн. Сўґлю вбирають до сардака (Чорногузи Вижн.). 3. Висока жіноча зачіска, складені гулею коси. Глиб. Шос таку ґуґлю високу склала, аш фўстка стриміт (Слобідка Глиб.).

гудз, -а. 1. Сучок. Заг. Се дєриво сїльно з гудзами (Василів Заст.). Нема дошок биз гудзів (Ясени Стор.). 2. Вузол. Заг. Зав'яжи гроші у гудз та й ни загубиш (Атаки Хот.). 3 (перен.). Складне питання. Заст., Кіцм. Є гудзі, шо міні тєшко роз'єзати (Прилипче Заст.). 4 (перен.). Силач. Заст., Кіцм. Ни бириси в лаби з тим гудзом, бо він тибє зможе (Юрківці Заст.). *Шукати гудза. Шукати біду, напасть причину до сварки. Заг. Чого ти ходиш по ночах, шукаїш гудза на голову? (Козиряни Кельм.). Чо ти хоч з мєни, шукаєш гудза? (Борівці Кіцм.).

гудзан, -а (зоол.). Хом'як. Нов., Хот. Пєтри, йдем у поли, будим вибирати з дюр гудзанів пшиніцу (Слобода Нов.).

гудзатий. 1. Сучкуватий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Слуп попавси моц гудзатий (Ясени Стор.). 2. Вузлуватий, нерівний. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Ца нїтка недобра, бо дужи гудзата (Комарівці Стор.). 3. Кремезний, коренастий. Хот. Най буди, шо він високий, алє с таким малім гудзатим емў тяшко боротиси (Доляни Хот.).

гудзоман, -а. Великий сук. Кіцм., Вижн., Стор. Там такий гудзоман, шо ни годин росколоти поліно (Багна Вижн.).

гудзувати. 1. В'язати вузлом. Заст., Кіцм., Кельм. Ни гудзуй так, бо ни роз'яжеш (Лукачівка Кельм.). 2 (перен., рідк.). Допитувати. Кіцм., Вижн. Так мине гудзував, шо я аж упрів (Карапчів Вижн.).

гудзуватий. Див. **гудзатий** 1, 2. Заст. Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм. Цей ковбок кешко пиліти, бо гудзуватий (Борівці Кіцм.). Чо такий курмеї гудзуватий? (Снячів Стор.).

гудзуля, гадзуля, -і, ж. (зоол.). Жук. Вижн. Наші кури не їдют гудзулі (Чорногузи Вижн.).

гудзумалья, -і (зруб.). Грудка. Хот. На дорозі дужи вилікі гудзумалі (Білівці Хот.).

гулір, гуляр, -а. Комір. Заст., Стор., Глиб., Хот. Коло гуліра файно повішивала (Турятка Глиб.). Пришій гулір до мантлі, бо загубиш (Слобідка Глиб.).

гуля, -і, зв. мн. **гулі, -ль.** 1 (анат.). Гланда. Хот.* Не вмер Данило, та гулі йго задавили (Ярівка Хот.). 2. Див. **гугля** 3. Заст., Кіцм. Котра вже віддана, то робила собі гулю (Киселів Кіцм.).

гулян, -а (рідк., бот.). Гарбуз. Сок. От голова, як гулян (Молодово Сок.).

гулькі, -ок, мн. (бот.). Сорт дрібних круглих слив. Сок. Нарвімо гульок, дівчата! (Ломачинці Сок.).

гульмага, -и, ж. (зруб.). Великий шматок. Кельм. Куди таку гульмагу масла береш? (Лукачівка Кельм.).

гума, -и, ж. 1. М'яч. Нов. Отó відите, де діти граюци в гуми (Слобода Нов.). 2. Речовина з каучуку, гума. Заг.

гумаки, -ів, мн. Гумове взуття (постоли, чоботи, боти). Заст., Кіцм. Траба купити гумаки до болота, бо аді дощі йдут (Юженець Кіцм.).

гундзурі, -ів, мн. (зруб.). Грудки замерзлої землі. Глиб., рідк. Заст., Кіцм. Чімү ни пошутрували дорогу, а тилер такі гундзурі, шо ни мош пирийті (Слобідка Глиб.).

гурський, субст. (заст., лайл.). Чорт, нечиста сила. Вижн., рідк. Кіцм., Заст. Шо тибé за гурський носе? (Карапчів Вижн.).

гурт, -а (заст., рідк.). Шкіряний пояс, ремінь. Кіцм., Глиб. Ти цей гурт меш носити ци лиш гроші задурно даєш? (Слобідка Глиб.).

гуртований. Зв'язаний. Глиб. Фіра добри гуртована, можити ни боятиси (Горбівці Глиб.).

густ, -у. Смак. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Кождий має свій густ (Черепківці Глиб.). Я сам підберу собі дівку під свій густ (Киселів Кіцм.).

густойний, густовий. Смачний. Кіцм., Стор. Пулудинок був дужи густойний (Ясени Стор.).

густувати. Бути до смаку. Стор. Здорові людині всяка їда густуї (Ясени Стор.).

гуталка, -и, ж. (заст., рідк.). Одиниця виміру площі. Хот., Кельм., Сок. Пражіна мала дві гуталкі, ділілася на дві полпражіні (Коболчин Сок.).

гутати¹. Пускати гутку (див. **гутка 1**). Кіцм., Глиб., Нов., Хот. Ану, бахурі, хто май далі гутаї (Слобідка Глиб.).

гутати² (згруб.). Квапливо ковтати, глитати. Кіцм., Хот.. Кувочка сама гутає, а курета не кличе (Старосілля Кіцм.).

гутей, -я, ч., зб. гутей, -ю (бот.). Айва. Заг. Цього року гутей не вродівса, бо зима була крєпко студєна (Недобоївці Хот.). Мой, де с гістала такого гутею? (Ясени Стор.).

гутеля, -ї, гутєя, -ї, ж. Див. **гутей**. За місяць гутелі будут жовті і добрі, а пахнуть вони як! (Задубрівка Заст.).

гутка, -и. 1. Невелика дерев'яна палиця у дитячій грі (переважно пастухів). Кіцм., Хот. От я мав гутку, шо добри гутала! (Старосілля Кіцм.). 2. Гра гутками (див. **гутка 1**). Ми гралиси гутки і не побачили, як корови поза горб пішли в озимину (Долиняни Хот.).

гуцкуватий. 1. Див. **гудзатий 1**. Кельм. До тебе траба гуцкуватого бука, бо такий ни помагє (Козиряни Кельм.). 2. Див. **гудзатий 3**. Кельм. А тому гуцкуватому я ше росфлячу ніс! (Зелена Кельм.).

гуша, гу́ша, -ї, ж. 1 (анат.). Воло. Заг. Ни давай курим їсти, бо в них гуші повні (Клішківці Хот.). *Гушу напхати (згруб.). Наїстися. Заст., Кіцм. 2 (мед.). Зоб. Заг. Коліс од гуші ни було ліку, кільки було з гушов, так і жили (Голубівка Нов.). Меньчі слабую, вітколи гушю вірубали дохторі (Горбівці Глиб.).

гушатий (прикм.). З великою гушею (див. **гуша 1, 2**). Заст., Кіцм. Вижн., Стор., Глиб., Кельм. Аді, качіта які гушаті, наїлиси, аж насилу хіде (Старосілля Кіцм.). Чоловік жив гушатий, бо за репарацію траба було великі гроші дати (Горішні Шерівці Заст.).

гушка, -и, ж. (тк.). Невеликий моток ниток з двома кінцями, що використовується при тканні килимів. Стор. Скорца тчеса гушками (Снячів Стор.).

гюгати. Див. **дюгати.** Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Він менє перши гюгав у плечі (Борівці Кіцм.).

гягя, -і, ч. Див. **Дедьо.** Заст. Гягя з вуйком Мітром поїхали до млина курудзи молоти (Брідок Заст.).

Д

Д (прийм.). До (вживається з давальним відмінком). Вижн., рідк., Стор. Йди з нами д хати (Чорногузи Вижн.).

дав'єнка, -и, ж. 1 (бот.). Сорт груш, які важко ковтати. Заст., Кіцм. Дав'єнкі добрі лиш на сушиніці (Дорошівці Заст.). 2. Розтерте, надавлене на підшві або п'яті місце. Заст., Кіцм. Не можу йти, бо маю дав'єнку на носі (Борівці Кіцм.).

даже, незм. Навіть. Глиб., Нов., Хот., Кельм., Сок. Коліс даже росписатиса не знали (Лукачівка Кельм.).

далічко, незм. Далеко, далеченько. Заст., Кіцм. Вона сидіт далічко від школи (Нові Драчинці Кіцм.).

даниц, -нцу. 1. Танець, танці. Заг., рідк. Сок. Де цеї нигілі був даниц? (Карапчів Вижн.). 2. Майдан у селі, де звичайно танцює молодь. Заг., рідк. Сок. Пішли на даниц, чуїш, там уже музика граї (Козиряни Кельм.).

данцувати. Танцювати. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. Ходім трохі данцувати (Слобідка Глиб.).

дар, -у (а) (обр.). Весільний подарунок. Заст., Кіцм., Глиб., Кельм., Сок. Типер пішла мода заказувати дужи дорогі дарі (Козиряни Кельм.). Як ни буди міні файного дара, то ни жєню сина (Борівці Кіцм.).

дараба, -и, ж. 1. Пліт при лісосплаві. Вижн. Ца дараба має дєв'єк талбів (Багна Вижн.). 2. Ланка плоту. Кіцм. Робочі стралювали дерево до води і зробили дараби (Старосілля Кіцм.). 3 (перен.). Великий шматок.

Хот. Взяв дарабу хліба в торбу і кавалок солонини (Білівці Хот.).

дармо, -а, с. Див. **дармо́й** Хот. На ришиті можна пісок сіяти, а на дармі луччі (Грозинці Хот.).

дармо́й, -я, ч. Вид рідкого решета. Хот., Кельм. Пирисіяти би цу трину чіриз дармо́й та й збутиса (Козиряни Кельм.).

даровізна, -и, ж. Подароване майно. Заст., Кіцм., Глиб. Довго ни набула в него даровізна, всьо пропів (Горбівці Глиб.).

даскал, -а, ч. (рел.). Дяк Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. У нашого даскала грубий голос (Карапчів Вижн.).

да́тиси (-са). Посторонитися. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. Ану да́йся трохи, най люди пройду́т (Лукачівка Кельм.).

дахі́вка, -и (буд.). Черепиця. Заст., Глиб., Сок. Лиші́лоси ще купити дахі́вку, і вже можна кла́сти ха́ту (Брідок Заст.).

дашо́к, -а. 1. Козирок. Заст., Кіцм., Глиб. Відорва́в дашо́к від кашкіта та й хо́ди так (Горбівці Глиб.).
2. Зм. до дах. Заг.

дваця́тка, дваце́тка, -и, ж. Двадцять одиниць (пражин, карбованців). Заг. Ко́ліс дід мав лиш дваця́тку поля, а діте́й аж вісім (Козиряни Кельм.). Дес им устро́мйв дваце́тку, та й ни знаю́ де (Дороші́вці Заст.).

двигáнити, дзвигáнити (зруб.). Піднімати, переносити важкі речі. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. Зачи́кай, ни двигáнь са́ма ті мішкі! (Лукачівка Кельм.).

дві́р, род. **двора́** і **дво́ру**, зв. мн. **двори́, -ів**. Дім, будинок. Заст., Кіцм., Хот. Аді́ які дво́ри Митро́ віклав (Борівці Кіцм.). От покла́в дві́р, на все село! (Шилівці Хот.).

дві́рник, -а (заст.). Сільський староста. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Дві́рник ко́ліс мав ви́ліку вла́ду (Брідок Заст.).

дві́рників, прикм. (заст.). Належний **дві́рникові** (див.). Заст., Кіцм. Ко́ліс у Черні́вцех лиш дві́рників син учі́вси, а дру́гі ни ма́ли ві́тки (Бабин Заст.).

дві́рніко́вий (заст.). Див. **дві́рників**. Глиб. Дві́рніко́вий хло́пиц товаришува́в з мо́ім (Горбівці Глиб.).

дві́рні́чити (заст.). Бути сільським старостою. Заст., Кіцм. О, той вуйко́ довго дві́рні́чив (Онут Заст.).

двохра́мошник, -а (бдж.). Дворамний вулик. Хот.

У двохрамошнику жиють дві сім'ї бжоблів (Грозинці Хот.).

дев'ядесять, дев'ятьдесеть, дев'едисіть, дев'ікдесєкь. Дев'яносто. Заг. Мій чоловік заробив цього місяця дев'едисіть трудоднів (Дорошівці Заст.). Він має дев'ятьдесеть год, то мусит пам'ятати (Голубівка Нов.).

дека¹, -и (-і), ж. 10 грамів. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Міні ще треба купити трицікь дек фарби (Вікно Заст.).

дека², -и (-і). 1. Ковдра. Заст., Кіцм. Укріламоси деков, та й ми було тепло (Товтри Заст.). 2. Велика вовняна хустка. Заст., Кіцм. Бирі на плечі деку, бо дужи студино (Ставчани Кіцм.). 3. Шматок картону або фанери, що використовується як покрішка. Кіцм., Вижн., Стор. Накрий скріньку деков (Клинівка Стор.).

дека³, -и (-і). Бляшана форма для випікання хліба. Заст. Купилам собі файні декі на хліб (Веренчанка Заст.).

делікатний, дилікатний. Гарний, показний. Заст., Кіцм., Глиб. Він делікатний чоловік, а вна горбата, ніска (Слобідка Глиб.).

дергівка, дерьгівка, -и, заг., дєрьгавка, Кельм., дєрьганка, -и, Сок. Щітка круглої форми з залізними зубами для розчісування конопляного волокна. Перший раз тіпають на терлиці, а потому вітирають і дєргають на дергівці (Михайлівка Глиб.). С терлиці бирєси на дергівку (Василів Заст.).

деревіще, диривіще, диривіщі, -а, с. Домовина. Заст., Вижн., Стор. Іван поовіз диривіще свому дідови (Заставна).

деревко, дирирко, -а, с. (спец.). Частина рубанка. Заст., Хот. У гімблї є дирирко, клин, ручка і жиліско (Атаки Хот.).

деревце, дирирце, -а, с. (обр.). 1. Новорічна ялинка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Траба дес дістати деревце, бо до нового року лишілосо два дни (Мигове Вижн.). 2. Весільна ялинка, прикрашена квітами та цукерками. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. На цім вісілю файне деревце (Дорошівці Заст.). Деревца файні би були с сосни (Грозинці Хот.). 3. Оздоблена квітами та різнокольоровою вовною ялинка, яку прикріплюють на даху нового будинку, як поставлять крокви. Кіцм.,

Вижн., Стор. Готуйте деревце, бо вже зводимо кізлі (Стара Жадова Стор.).

дерев'янка, диривл'янка, диривл'янка, -и. 1. Видовбана з дерева посудина (миска, мисочка). Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот. Тісто у диривл'янці підійшло вщерть (Шилівці Хот.). Шукайти диривл'янку, бо траба чіснок товчі (Слобідка Глиб.). 3. Милиця. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. Ходит на дерев'янках, бо втратив ногу на війні (Брусниця Кіцм.). 3 (заст.). зв. мн. **дерев'янки, дерев'янки, диривл'янки, -ок.** Вид взуття, видовбаного з дерева або виплетеного з соломи на дерев'яній підошві. Заст., Кіцм. Колис, дужи давно, ходили в дерев'янках навіть до цёркви (Дорошівці Заст.). 4. Дерев'яна нога. Заг.

дереняк, диринак, -у, ч. Наливка з терну. Хот. Бігме ніц ни пив, кум дав лиш порцію диринаку (Шилівці Хот.).

дериш, -а, ч. Рябий, рябко (масть і кличка коня). Заст. В'ї, дериш, бо вже дужи пізно! (Бабин Заст.). Коні є сиві, чорні, дериші (Товтри Заст.).

деришоватий. Рябий, пістрявий. Заст. У мени приста-ли якіс деришовакі голупці та й сидя (Дорошівці Заст.).

дерун, -а (спец.). Вид металевого ножа, яким розколюють колоду на дошки для виготовлення дранки. Вижн., Стор., Глиб. Іду до коваля наострити дерун (Стара Жадова Стор.).

дєрьгати. Розчісувати конопляне волокно на **дєргівці** (див.). Заг. А потому дєрьгівка є, дєрьгаєм, віходе клбча, а лишаєси чісте волокно (Голубівка Нов.).

дєс-ни-дєс (незм.). 1. Де-не-де. Заг. Сніг гет росто-півси, лиш дєс-ни-дєс на полі ше є (Малятинці Кіцм.). 2. Коли-не-коли. Заст., Кіцм. Стор., Глиб., Нов., Кельм. Можі дєс-ни-дєс заверну до вас (Лукачівка Кельм.).

дєсятіна, -и (іст.). Одиниця виміру площі. Нов., Хот., Кельм., Сок. Пан у нас мав дві тисячі і штіриста дєсятін зимні (Романківці Сок.).

дєчко, -а, с. 1. Зм. до **дєка** 3 (див.). Віклади рєшту кіста у дєчки (Заставна). 2. Сковорода. Кельм. Принисі мині дєчко, най жжарю картофлі (Бузовиця Кельм.).

дєшевнй, -і. Низька ціна на товари і продукти. Хот. На ярмарку цєї неділі така дєшевня (Клішківці Хот.).

дєдьо, дєдя, гєгєьо, гягя, -і. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., дядя, дядьо, -і. Хот., Кельм., Сок. Тато. Я скажу дєдьови, шо ти в кіно ходила (Вікно Заст.).

Наш дедя умерли тогіт (Черепківці Глиб.). Дядя, як ви маєте їхати, то лучче я поїду (Романківці Сок.).

детдом, -у. Дитбудинок. Заг. Він віховувався в детдомі і мами не знав, аж типер його мама відшукала (Василів Заст.).

джандра, -и. Багниста дорога, грязюка. Глиб. Шкода буксові чоботи вбирати у таку джандру (Горбівці Глиб.).

джвиньгіти, жвиньгіти. Див. **живингіти** 2. Заст., Кіцм., Вижн., Не джвиньгіт міні на голові (Чорногузи Вижн.).

дженьгашлівий, дженгашливий. Заст., Стор., **джинглишлівий.** Хот. Вередливий, вибагливий. Такому дженгашлівому все недобре (Задубрівка Заст.). Мій чоловік моц дженгашливий на їду (Ясени Стор.).

джерга, джёрга, джёрга, джярга, -и. Вовняна домоткана ковдра з візерунками. Вижн., Стор., Як дають у віно гівчині джёргу, то це означаї, шо вона з господарської родини (Стара Жадова Стор.).

джіньджор, -а, зв. мн. **джіньджори, -ів** (рідк.). Ковзан. Глиб. Запрєч собі джіньджори на другу зиму (Горбівці Глиб.).

джогорітиси (-са), джегорітиси (-са) (знев.). Пишатися, величатися, чванитися. Кіцм., Хот. Чого він так джогорітиси? (Клішківці Хот.).

джогорний, джегорний. Гордий, пишний. Йї чоловік такий джогорний (Клішківці Хот.).

джуньджурістий (знев.). Гордий, пихатий, чванливий. Глиб., рідк. Заст., Кіцм. Мій цей мєнчій джуньджурістий парубок (Слобідка Глиб.).

джуньджурітиси (-са), джонджурітиси (-са) (знев.). Див. **джогорітиси (-са).** Заст., Кіцм., Глиб., Кельм. Шо джонджурісса, як паня? (Лукачівка Кельм.).

джур, -у. 1. Каламутна, несмачна рідка страва або напій. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Най буди трохі вина, али доброго, а ни бочка джуру (Баламутівка Заст.). 2. Осадок олії. Заст., Кіцм., Глиб. Цей джур міні ни сіпти, бо я кому дам йго їсти? (Слобідка Глиб.).

джус, джюс, -а. 1 (лайл.). Чорт, нечистий, домовик. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Такий обталапаний, як джюс, роги лиш му бракуют (Старосілля Кіцм.). 2 (згруб.). Вергун, дзига (про дитину, що не може всидіти на міс-

ці). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Де тебе носило, джусе?
(Вікно Заст.).

джюрканити, джурканити, джорганити (згруб.).
1. Лити. Заст., Кіцм., Кельм. Ни джуркань так воду на помідори, бо поломиш (Шишківці Кіцм.). 2. Дудлити, багато пити. Кельм. Хвати тілко джорганити тої гурівки, бо згоріш до лиха! (Козиряни Кельм.).

джюркало, -а, с. Див. **джюркач**. Заст. Ідї до джюркала та й напийси води (Дорошівці Заст.).

джюркач, джюркачь, чюркачь, -а, ч. Джерело, звідки з джюрчанням витікає вода по жолобку. Заст., Кіцм. Зари гїйдимо до джуркача, і там нап'єсси (Старосілля Кіцм.).

джянта, джянта, джанда, джяндра, жянта, -и, ж. (рідк.). Портфель, чемодан. Нов., Хот. Поклав книжки у джяндру і пішов до школи (Білівці Хот.). А тобі мама джанду купила? (Рингач Нов.).

джьогги, незм. (рідк.). Сторчолов, сторчака. Заст. Як зашпотаवси, та й политів джьогги (Дорошівці Заст.).

дзвігати. Див. **двиганити**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Чоловік прийде то віднесе, я ни годна дзвігати такі великі мїхи (Дорошівці Заст.).

дзєндзар, дзєнзар, дзєнзур, дзєндзарь, дзєндзурь, дзердзул, -а (бот.). Абрикос. Хот., Кельм., Сок. Пристігли дзєнзарі добри закручувати (Атаки Хот.).

дзєнзура, дзердзура, -и, ж. (рідк.). Див. **дзєндзар**. Хот.

дзер, -у, ч. Сироватка з коров'ячого молока. Заг. Вмивайси дзером, біла будиш (Рукшин Хот.). Скривівса, як від дзеру (Молодово Сок.).

дзердзало, -а, с. Див. **дзєндзар**. Сок. Почало цвісти вже дзердзало (Молодово Сок.).

дзеркальце, дзеркалце, -я, с. (бот.). Фіалка. Глиб. За бриндушками росцвітаюци дзеркалця (Горбівці Глиб.).

дзеркати. Бризкати тонкою цівкою. Кельм., Сок. Шо дзеркаеш дитині в лице? (Коболчин Сок.).

дзєстри, -ів, мн., Нов., Хот., Кельм., **дзєстро, -а**, с. Вижн., Стор., рідк. Кіцм., **дзєстра, -и**, ж. Глиб. Придане переважно з речей хатнього вжитку. Дивїси на дівку, а ни на дзєстро (Стара Жадова Стор.). А потому молодий бирє фіру і їде за нев, забирає її і дзєстри (Голубівка Нов.).

дзигарма́йстер, -стра, ч. (рідк.). Див. **дзигарні́ст**
Заст. Дав полагодити свій дзига́рок дзигарма́йстрови
(Дорошівці Заст.).

дзигарні́ст, -а (заст., рідк.). Годинникар. Заст., Стор.,
Глиб., рідк. Кіцм. Треба понести дзига́рок до дзигар-
ніста, би полагодив (Костинці Стор.).

дзигарні́стий, субст. (заст., рідк.). Див. **дзигарні́ст**.
Заст. Іду до дзигарні́стого за дзига́рком (Кулівці
Заст.).

дзигарні́чка, дзі́гарні́чка, -и, ж. (заст.). Курильний
мундштук. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. Ца
дзигарні́чка ше мо́го ді́да (Бабин Заст.).

дзига́рок, дзі́га́рок, -рка (заст.). Годинник. Заст.,
Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. Йде, як новий дзига́рок
(Шишківці Кіцм.). Я купила фа́йний жіно́чий дзі́га́рок
(Слобода Нов.). Дзига́ркі типе́р та́ні (Карапчів Вижн.).

дзі́гарь, -я, дзі́гар -а, ч. Цигарка. Заст., Кіцм., Стор.,
Глиб. Дай ми оден дзі́гарь, най закурю (Кострижівка
Заст.).

дзигоні́ти, джигоні́ти. Дрижати від холоду. Заст.,
Кіцм., Глиб., Кельм., Сок. Ни дзигоні́в би ти, а йшов
додо́му (Козиряни Кельм.). Як совгаю́ци гі́ти, то ни
маю́т час джигоні́ти, аж душно стае́ їм (Горбівці Глиб.).

дзі́нькува́ти. Дякувати (часто як іронічне). Заст.,
Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Дзі́нькую́ тобі, ти фа́йний
хлопи́ц (Дорошівці Заст.).

дзо́рдзи, -ів, мн. Див. **зо́взи.** Хот. Дзо́рдзи це така́ бо-
ла́ ко́ний (Грозинці Хот.).

дзордзува́ти. Див. **зовзува́ти.** Хот. Ду́жи пло́хо, коли́
ко́ні дзордзу́ют (Грозинці Хот.).

дзумбе́ла, -ів, мн., рідк. дзумбе́ло, -а, с. Вудила.
Заст., Кіцм., Стор., Глиб. С цим молодім конём сгра́ш-
но їхати биз дзумбе́лів (Горбівці Глиб.).

дзумбела́ти. Гнуздати. Заст., Кіцм. Йди дзумбелай
ко́ня, а я поді́в'юси, ци ко́ло фі́ри нічо́ ни поломи́лоси
(Валява Кіцм.).

дзу́ркало, дзо́ркало, -а, с. 1. Дзвінок, калатало. Кіцм.,
Вижн., Стор., Хот. У гуцу́лів ко́жда коро́ва ма́ї дзу́ркало
на ши́ї (Ясени Стор.). 2. Брязкало (іграшка немовля-
ти). Кіцм., Вижн., Стор., Хот. Дити́на лю́би гра́тиси
дзу́ркалом (Карапчів Вижн.).

дзу́ркати, дзо́ркати. Брязкати, бряжчати. Заст., Кіцм.,

Хот., Кельм., Сок. Тебе шо, пайміли кілько дзюркати? (Лукачівка Кельм.). Поклади ключі, ни дзуркай (Задубрівка Заст.).

дзюба́к, -а́ (орн.). Вид голуба з довгим дзьобом. Заст., Кіцм. Мій хлопиц розвів собі дзюбаків (Репужниця Заст.).

дзюба́тий. Гостроносий. Заст., Кіцм. Типер дзюбаті половинки ни в моді (Брусниця Кіцм.).

дзюблі́на, дзьоблі́на, -и (рідк.). Зм. до **дзьобня** (див.). Вижн., Стор. Відей ни стани вовни на дві дзюбліні (Қарапчів Вижн.). Ми коліс дзюбліну на плечі і гайда до школи (Қоритне Вижн.).

дзюбок, дзьобок, -бка, ч. 1. Дзьоб. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Гуси мают чирвоні дзюпки (Қиселів Кіцм.). 2. Передня частина взуття, носок. Заст., Кіцм., Глиб. А постолі були шкіряні і гумові з отакіми дзюпками (Черепківці Глиб.).

дзюрі́ти, дзюрі́ти. Текти тоненькою цівочкою. Кіцм. Бирі ту лійку, шо густо дзюріт вода (Борівці Кіцм.).

дзюрка́ч, -а́. Див. **джюрка́ч.** Вижн. Цей дзюркач ніколи ни вісихаї (Қарапчів Вижн.).

дзюро́к, -рка́. Струмок води, шо витікає з криниці по дерев'яному жолобу. Хот. Аді, як дзюрок тиче з кирниці (Рукшин Хот.).

дзябля́, зібля́, -і, ж. (с. г.). Зяб. Глиб., Нов., Хот. Восені вореса на парину, то і є дзябля (Санківці Хот.).

дзявкати. 1 (перен., згруб.). Настирливо, невідступно просити. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. Просю тебе, ни дзявкай ти тілко (Қозиряни Кельм.). 2. Гавкати, дзявкати (про цуценя). Заг.

дзяма, дзема, -и, ж. 1. Юшка з риби, курячого м'яса, бульйон. Заст., Глиб., Нов., Кельм. Малому можно потрошки давати дзями (Топорівці Нов.). 2. Фруктовий сік. Кіцм., Глиб. Відуши дзяму с цитріни (Валява Кіцм.). 3. Рідка некалорійна страва. Стор. Шо дала міні якбіс дзями! (Бобівці Стор.).

дзьобня́, -і. Торбина, виткана з різнокольорових вовняних ниток. Вижн., Стор. Узев їду в дзьобню і пішов робити (Банилів Вижн.).

дзьобга́ти (згруб.). Дорікати, колоти. Вижн. Не дзьобгай мене слова́ми, як єглами (Қорногузи Вижн.).

дівду́р, -у (бот.). Дурман. Нов. Шо ти рипитуеш, як дівдуру наївси? (Слобода Нов.).

дивоглядь, дивоглєдь, -і, ж. Диво, видовище. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. Жінки як шипілиси сварити, то чисти дивоглєдь (Бабин Заст.). Збіглиса люди, як на дивоглядь (Лукачівка Кельм.).

диганя, -і, диганія, -ї, ж. 1. Злодій, шкідник (про лисицю, тхора). Глиб., Хот. Всі кури повіносила та диганія (Горбівці Глиб.). 2 (лайл.). Паскуда, погань. Глиб., Хот. Ах ти диганя водна! (Білівці Хот.).

дїжма, -и, ж. 1 (іст., рідк.). Податок, податок нату-рою, десята частина прибутку. Кіцм., Стор. І на панцину ходили робіти і дїжму давали (Старосілля Кіцм.). 2 (заст., рідк.). Придане. Стор. Вже час, доню, дїжму рихтувати (Ясени Стор.).

дикорація, -ї, ж. (рідк.). Медаль, орден. Глиб. На параді всі повбирали свої дикорації (Горбівці Глиб.).

дикуватися (-са). Ховатися. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. А ти ни дикуйси там, бо я однако тибє віжу (Брусниця Кіцм.).

дикунок, -нка (заст.). Окіп. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Це дикунки ще від війни (Заставна).

дїлда, -и, сп. (згруб.). Високий ростом, здоровило. Хот., Кельм., Сок. То така дїлда віросла (Клішківці Хот.).

дильня, дилинє, -я, с., зб. (буд.). Шматки дерева, лати, що прибиваються горизонтально або вставляються між сохами (див.) при будуванні хати, сараю тощо. Кіцм., Глиб. Хату закідають дилинім (Черепківці Глиб.).

дїля, дїле, -я, с., зб. Див. дильня. Хот. То хата на дїлях (Зарожани Хот.).

дильованийий (буд.). Зроблений з використанням дїля (див.). Хот., Кельм., Сок. У нас хата дильована (Ро-манківці Сок.).

дїмати (ков.). Дмухати ковальським міхом. Заст., Кіцм. Ану, малий, йди судя, будим дїмати (Киселів Кіцм.).

дїмка, -и (бот.). Сорт кушової цибулі, саджанка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. Цибуля дїмка дужи гирка (Суховерхів Кіцм.). Мама вже посадила дїмку на грядках (Білівці Хот.).

димнік, -а (заст.). Отвір у даху, через який виходить дим з горища. Заст., Кіцм., Нов. Коліс комена ни було, були димнікі, на поді був дим, а типер добре, усє там кладут (Задубрівка Заст.).

димовий, прикм. Кольору диму (про синій виноград, густо вкритий пилком). Хот. Цей год дуже вродив димовий виноград (Білівці Хот.).

диня, -і, ж. (бот.). Кормовий гарбуз. Хот. У колхозі садя гарбузи, то сиріоди, а це диня корові (Атаки Хот.).

диркавий, прикм. (рідк.). З багатьма отворами, дірчастий. Кіцм. Якé у цім шарфику тепло, як він диркавий (Борівці Кіцм.).

диркавниця, -і, ж. 1. Частина ткацького верстата. Хот., Кельм. Росколóласа диркавниця і траба робити нову (Лукачівка Кельм.). 2 (ков.). Металічна планка з багатьма отворами різного діаметру. Вижн., Стор. Аби знати, їку дірку пробити, то під зилізо кладут диркавницю (Чорногузи Вижн.).

диркач, деркач, -а. 1. Прилад, шумом якого лякають птахів під час посіву та визрівання хлібів. Заст., Вижн. Дай деркач, бо ворони довбуть кукурудзи (Вашківці Вижн.). 2 (ав.). Вертолёт. Заст., Кіцм. Адí, як ніско диркач политів (Дорошівці Заст.).

дирковатий. Див. **диркавий**. Нов., Хот. *Дирковата верёна всьо поле злітала (бороца. Рингач Нов.).

дирковниця, -і, ж. Друшляк. Хот. Бирі дирковницю та проціді то кісто (Клішківці Хот.).

дирмати, дармати, -ів, мн. (заст.). Жіночі черевики з високими халявами на підборах. Заст., Кіцм. То лиш богацкі жінкі мали файні дирмати, жовті або чорні (Киселів Кіцм.).

дитинка, -и. 1 (тк.). Частина кросен, до якої прикріплюють основу. Глиб., Хот., Кельм. Приправ дитинку, бо спадає (Лукачівка Кельм.). 2. Зм. до дитина. Заг.

дихавішний. Хворий розладом дихання. Вижн. Старий став, дихавішний. (Чорногузи Вижн.).

діхавка, -и (анат.). Гортань. Заст., Кіцм. А діхавку вікидаім псови (Прилипче Заст.).

дихтіти. Важко дихати, з трудом переводити подих. Заст., Кіцм., Нов., Кельм. Він ледве дихтит (Шипинці Кіцм.). Чого так дихтіш, хто за тобов гониси? (Повірівка Кельм.).

дібля, дебля, Заст., Стор., **деблям**, Кіцм., **дебя**, Вижн., незм. (заст.). 1. Ледве, насилу. Така нігóда, шо дібля дішла до вас (Ясени Стор.). 2. Трохи. Вижн. Цей чиривік дебя довший (Чорногузи Вижн.).

дівка, -и. Дочка (незалежно від віку). Заг. Старші дівці шість рік, менші штіри (Прилипче Заст.).

дівочити. Дівувати. Заг. Тепер лиш згадую, як коліс дівочила (Лукачівка Кельм.). Це ма́ма мині вішила, як я ше дівочила (Недобоївці Хот.).

дівчук, -а, ч. Дівчина-підліток. Хот., Кельм. Коліс ма́ма ше дівчуко́м робіли у па́на (Лукачівка Кельм.).

дівчу́р, -а. 1. Див. **дівчук**. Заст., Кіцм. Аді, йко́го вже дівчура́ ма́е Марія́ (Кадубівці Заст.). 2. Хлопчик, що ма́е звичку гратися з дівчатками. Заст., Хот. Іді гра́йси с хлопцями, ни будь дівчу́ро́м! (Атаки Хот.).

ді́д, -а. 1. Жебрак. Заст., Кіцм., Сок. Йкий я то́бі ді́д? Ді́д під плото́м ходи́т, а я ха́ту ма́ю! (Романківці Сок.). 2. Качан кукурудзи, густо оброслий кукурудзяни-ми рильцями. Заст., Кіцм. Ді́ти лупи́ли куру́дзи та найшлі́ ді́да (Борівці Кіцм.). 3 (заст., рідк., обр.). Невеликий сніпок злакових, що ставили на різдво у центральний куток хати. Заст., Кіцм. Вноси́ли ді́да в куто́к, бо як на сві́та без не́го (Борівці Кіцм.). 4. Тато матері або батька та сторонній старий чоловік. Заг.

ді́дик, -а. 1. Дідусь, зм. до **ді́д 4** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Ді́дику, вас ма́ма клі́чут до ха́ти (Прилипче Заст.). 2 (с. г.). Копа з трьох сно́пів, накрита четвертим. Вижн., рідк. Кіцм., Заст. Пшини́цу ві́жели і скла́ли у ді́дики (Чорногузи Вижн.).

ді́до́ра, ді́ду́ра, -и, ч. Згруб. до **ді́д 4**. Заст., Кіцм. Аді, вже ді́до́ра пішо́в у сад (Ставчани Кіцм.).

ді́дчий, ді́ччий. *Ді́чча шкі́ра (текст). Чортова шкі́ра. Вижн. Костю́м ушитий з ді́ччо́ї шкі́ри (Чорногузи Вижн.).

ді́дько, -а. 1 (перен.). Нічо́го, анічо́гісінько. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. *Посі́еш рідко, то вроди́т ді́дько (Карапчів Вижн.). 2 (лайл.). Чорт. *Бога́чеви ді́дько дити́ну коли́ше, а бідно́му ві́тер в очи (Драчинці Кіцм.).

ді́кабръ, -я. Грудень. Хот., Кельм., Сок. То́гід в ді́кабръ́ бу́ло ше тепло́ (Шилівці Хот.).

ді́летка, -и. Див. **гі́летка 1, 2**. Нов., Хот. У ді́летку кладу́т са́ло, брі́нзу (Подвірне Нов.).

ді́лити (с. г.). Проривати, проріджувати (буряки). Нов., Хот., Кельм., Сок. Потом бура́к ді́лят, це прорива́ют йго, лиша́ют шість — сім рослі́н на метр (Романківці Сок.). Ду́жи те́шко ді́лити бу́рекі, бо ці́лу днину́ зі́гнений та й зі́гнений (Вовчинець Кельм.).

діняк, дійняк, дінїк, дїйнік, -а, ч. (вівч.). 1. Отара дїйних овець. Кїцм., Стор., Глиб., Хот. Завтра нам прихоче рет пасти дїйнік (Черепківці Глиб.). Ужє діняк погналі пасти (Шилівці Хот.). 2. Доїння отари овець. Хот., Кельм. У мєни сїгдня діняк, траба варїти обїд чобанови (Лукачївка Кельм.). 3. Літній вівчарник. Кїцм., Стор., Хот. Овець у полонїні сїм тїсяч у дїйнику (Юженець Кїцм.).

дїправди, дїправді, незм. Справді. Вижн., Глиб. Я кажу все дїправди (Глибока). Мамо, я дїправді там ни був (Чорногузи Вижн.).

дїорнато, незм. (заст., рїдк.). Дивно. Глиб. Аж дїорнато минї самї с себї, шо я так зробїла (Горбївці Глиб.).

дїтїска, -їв, мн., зб. (згруб.). Дїтвора. Заст., Кїцм., Кельм. Отї дїтїска гет пограсували грїткї (Борївці Кїцм.).

дїточе, -ого, с., субст. (мед.). Спазмофілія. Хот., Кельм. Раньчі багато дїтїй від дїточого вмирало (Грозинці Хот.).

дїштанц, -у, ч. (рїдк.). Відстань, дистанція. Вижн., Глиб. Замалїй дїштанц ви лишїли мїж диривами (Горбївці Глиб.).

дїе, дїо. Вигук, яким поганяють коней. Нов., Кельм.

дїїнски, незм. (заст.). Щодня. Заст., Кїцм., Вижн. Дїїнски сидїт дома і нічо ни робїт (Бабин Заст.).

дно, -а, с. 1. Черїнь печї. Заст., Кїцм., Глиб., Сок. Я дно не мастїла, лишї піднебїня (Коболчин Сок.). Дно в печї вїкладїси з моцної цєгли (Черепківці Глиб.). 2 (крав.). Частина портїніц (див.). Заст., Кїцм., Глиб., Хот. Крою дно до портяніц (Шипинці Кїцм.).

добрїський. Незношений, цілий. Кїцм., Заст., Глиб. Чиривіки ше чїсто добрїські, а він ни хочї носити (Слобїдка Глиб.).

довалкувати. Закїнчити розрївнювати валком грудкувату землю, док. до **валкувати 1** (див.). Заст., Кїцм., Глиб., Нов. Сїгдни вже барабулю довалкували в колгоспї (Киселїв, Кїцм.).

довбак, -а, ч. (орн.). Див. довбач. Адїт, злетїв з грїшки довбак (Кліводин Кїцм.).

довбанка, -и, ж. (заст., рїдк.). 1. Видовбаний з дерева вулик. Заст. Довбанка ни дужи добра, бо там крїшиси віск, як вїбираєси (Дорошівці Заст.). 2. Зв. мн.

довбанкі, -ок. Див. **довбанці**. Хот. Бувало ни було шо взувати, то ми робили довбанкі й носили (Шилівці Хот.).

довбанці, -ів, мн. (заст., рідк.). Солом'яні або виплетені з осоки черевики на дерев'яній підшві. Кіцм. Колис до роботи ходили у довбанцах, віплечиних з осоки (Кліводин Кіцм.).

довбач, -а (орн.). Дятел. Заг. Це довбач так попорів грушку (Лашківка Кіцм.). Вогеси у нас половикі, сороки, бузьки, довбачі (Василів Заст.).

довбош, -а (орн., рідк.). Див. **довбач**. Заст., Нов., Кельм. Довбош білше на вербах сидит (Прилипче Заст.).

довг, -у. Борг. Заст., Кіцм., Глиб., Стор., Кельм. Колис, як ни міг сплатити довгі, то спродували полі, хату (Киселів Кіцм.).

довгалєцький (згруб.). Див. **довгилєний**. Хот. То такий довгалєцький хлопиц у них? (Клішківці Хот.).

довгилєний (згруб.). Дуже довгий. Кіцм., Хот. Ну ти і довгилєний, три метри лиш на одні сподні треба (Нові Драчинці Кіцм.).

довжний. 1. Винен, такий, що має борг. Хот., Кельм., Сок. Марійка довжна мині вулій (Білівці Хот.). 2. Повинен, зобов'язаний. Нов., Хот., Кельм., Сок. Жінка довжна рано встати і зготувати чоловікови їсти (Повірне Нов.).

довжнік, -а. Боржник. Заст., Кіцм., Хот., Кельм., Сок. Він довжнік мій, алє гроші ни хочи дати (Білівці Хот.).

довжно, незм. Повинно. Хот., Кельм., Сок. Так довжно бути і гата (Ширівці Хот.).

довольний, довольний. Задоволений. Кельм., Сок. Іді до нас на роботу, будиш довольний (Сокиряни).

доглядити. 1 (буд.). Док. до глადити 1 (див.). Заг. Ше маю доглядити скіну у вилікі хакі (Киселів Кіцм.). 2. Док. до гладити 2 (див.). Нов., Хот., Кельм., Сок. Лиш це догладю і всьо (Коболчин Сок.).

доглупатиси (-са) (згруб.). Додуматися, зрозуміти. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. Аж типєр доглупавса, шо треба робити (Лукачівка Кельм.).

договор, -у, ч. (обр.). Домовленість між батьками наречених про день весілля, подарунки тощо. Хот.,

Кельм. У молодіх на ці нидлі договір (Козиряни Кельм.).

догоніти¹. Наздогнати. Заст., Кіцм., Кельм. Не міг уже вас догоніти (Лукачівка Кельм.).

догоніти². Дорікати, сварити. Заст., Кіцм. Ни догони татови й мамі, бо то гріх і встид (Бабин Заст.).

догуляти. Дотанцювати, док. до **гуляти 1** (див.). Заг. Я догуляю цей даниц і йду дудому, бо вже темно си (Киселів Кіцм.).

доба, -и (бонд.). Клепка, кожна з дощок діжки чи цебра. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. Обручі пукли і россіпалиси догі (Горбівці Глиб.).

дóгарь, -я (бонд.). Бондар. Кіцм. Дóгарь зробів ми-ні дубове вадрó (Берегомет Кіцм.).

дограскувати (с. г.). Док. до **граскувати** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. Лишілоси ше трóхи бураків дограскувати (Шишківці Кіцм.).

додёргати. Док. до **дёргати** (див.). Заг. Ше маю це прядиво додёргати (Реваківці Кіцм.).

додніни, незм. Удосвіта. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Додніни траба встáти, зваріти шо-нибудь чоловікови їсти і гітим (Костинці Стор.).

додня, незм. Див. **додніни**. Хот., Кельм. Мóя дитина встає додня і нас буди (Козиряни Кельм.).

доединкувати. Док. до **единкувати** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. Сигóдни наші ланка вже до-единкувала буракі (Киселів Кіцм.).

дозирати. Доглядати. Док. **діздріти**. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. А хто ма́му буди на старість до-зирати? (Карапчів Вижн.). Ти потім діздріш за корóвов (Банилів Вижн.).

дóзнаки, дóзнаку, незм. Докладно, точно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. Гий, ти хóчиш знáти всьо дóзнаку (Карапчів Вижн.). Дознаку́ таку́ я маю скóрцу (Ясени Стор.).

доїдати. 1. Набридати, докучати. Заст., Кіцм., Вижн., Хот., Кельм. Дóвгі но́чі так доїда́ют (Лукачівка Кельм.).
2. Закінчувати їсти. Заг.

дóйна, -и (рідк.). Пісня. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Заспівáв мій кум дóйни волóскої (Черепківці Глиб.).

дóкев, дóків, незм. Поки. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Дóків Пётя не порóбе уро́ки, я не дам йому́ їсти (Кіцмань).

доколотіти. Закінчити вимішувати мамалигу під час кипіння, док. до **колотіти** (див.). Заст., Кіцм. Зариз доколо́чу кулешу та будим обідати (Киселів Кіцм.).

доконешне, незм. Неодмінно, обов'язково. Хот., Кельм. Це шо, доконешне траба їхати? (Козиряни Кельм.).

докорінувати. Викорчувати. Заст., Кіцм. Докорінуй уже той горіх та порубай на дрова (Киселів Кіцм.).

докоцькати. Розбестити надмірною ласкою, док. до **коцькати** (див.). Заст., Кіцм. Докоцькала дитину до того, що вона типер нікого ни слухає (Реваківці Кіцм.).

долина, долена, -и. 1. Нижня частина, низ (предмета). Заг. А долинов фоту кругом обшито галеном і попри край торокі (Василів Заст.). 2. Низовина. Заг. *На долині. Внизу. *На долину. Вниз. Кум тримає ту копиратіву, шо на долині (Задубрівка Заст.).

долів, незм. Додолу, вниз. Вижн., Стор. Опустіла долів руки (Нові Бросківці Стор.).

долівліц, незм. Долілиць. Заст., Кіцм. Я ни люб'ю спати долівліц, бо нема чим дихати (Вікно Заст.).

доматорь, -я (заст., рідк.). 1. Домовласник. Кіцм., Вижн. Наймала станцію дес на Панскі вулиці, а́ли доматорь був дужи прикрый (Старосілля Кіцм.). 2. Господар, хазяїн (по відношенню до гостей). Кіцм., Вижн. Доматорі так нас файно приймали, шо раз (Чортория Кіцм.).

домашинувати. Закінчити перепускати молоко через сепаратор, док. до **машинувати** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. Іді домашинуй то молоко, най ни стоїт (Шишківці Кіцм.).

домів, незм. Додому. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Ходи Марійко, домів (Нові Драчинці Кіцм.).

доміштуганити (згруб.). Домішати, додати, док. до **міштуганити** (див.). Заст., Кіцм. До барабулі доміштуганю грісу, і свині їгя, аж си дав'я (Киселів Кіцм.).

донакладати. Закінчувати вишивати бісером. Док. **донакласти.** Чіриз тиждень я донакладу цу сорочку, тоді буду тобі шити (Шипинці Кіцм.).

допазити. Вистежити, вислідити, док. до **пазити.** Заст., Кіцм., Стор. Я маю допазити, хто до мени в сад іде (Ставчани Кіцм.).

допакувати. Докурювати, допалювати. Док. **допака-**
ти. Заст., Кіцм., Стор. Допакай уже той дзігарь та йди
обідати (Борівці Кіцм.).

допакувати. 1 (згруб.). Похапки з'їсти. Док. до **паку-**
вати (див.). Заст., Кіцм. Допакував пироги з мйски і
дес побіг (Шишківці Кіцм.). 2. Закінчити пакувати.
Заг.

допалати. Закінчити віяти зерно, пересипаючи з од-
ного решета в інше, док. до **палати** (див.). Заст., Кіцм.
Йди допалай ту пшиніцу, най визу до млина (Бабин
Заст.).

допантрувати. Доглянути, док. до **пантрувати** (див.).
Заст., Кіцм., Стор. Добри, як є старина, то коло хати
всьо зробит і дітій допантрує (Юженець Кіцм.).

допёньгати (знев.). 1. Доплентатися, прискандиба-
ти. Заст., Кіцм., Стор. Лёдвим допёньгав до хати, так
ні боліла нога (Ставчани Кіцм.). 2. З трудом донести
або дотягти щось важке. Вижн., Стор. Якос допёньгав
я той міх до млина (Берегомет Вижн.).

допилувати. Поспішити, док. до **пилувати** (див.).
Заст., Кіцм. Гай допилуй та скінчимо сйгодни хокь цей
кавалчик сапати (Реваківці Кіцм.).

допіскувати (буд.). Закінчити натирати піском стіни
під час мазання, док. до **піскувати** (див.). Заст., Кіцм.
Допіскуй ше ту скіну і йди обідати (Шишківці Кіцм.).

дополокати. Допрати, док. до **полокати** (див.). Заст.,
Кіцм. Зари дополочу сорочки і йду обід варити (Став-
чани Кіцм.).

допоминатися. Добиватися, домагатися. Заст., Кіцм.,
Глиб. Траба самому допоминатися, бо дудому ніхто ни
принесе (Горбівці Глиб.).

доправдóуватися (-са). 1. Домагатися справедли-
вості. Кіцм., Вижн., Стор. Він любів доправдóуватися
за всіх (Драчинці Кіцм.). 2. Виправдóуватися. Кіцм.,
Заст., Хот. Якшо вінен, то мовчй і не доправдóувайси
(Киселів Кіцм.).

допражити. Досмажити, док. до **пражити** (див.).
Заст., Кіцм., Вижн., Стор. Глиб. Допражу ёшницу і дам
шнідати (Шипинці Кіцм.).

допрашувати. Досапати, док. до **прашувати** (див.).
Нов., Хот., Кельм. Лиш сйгодни допрашували курўдзи

(Рингач Нов.). Аді, допрашуїм цей кусочок та й підєм пулуднувати (Грозинці Хот.).

допукати. Закінчити виймати кісточки з фруктів (слив, вишень, абрикос), док. до **пукати** (див.). Заст., Кіцм. Допукаю всі морелі та покладу варіти конфітури (Киселів Кіцм.).

допуцувати. Начистити до блиску, док. до **пуцувати** (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. Чикай, заріз іду, най ше оден чиривік допуцюю (Суховерхів Кіцм.).

дор¹, -у, ч. Бажання. Нов., Хот. Такий дор міні прийшов повідіти его (Білівці Хот.).

дор², незм. Дуже. Кельм. Дор хочеси побачити міні дитину (Козиряни Кельм.).

дорá, -й (заст., рел.). 1. Проскура. Заст., Кіцм. Принесла баба дору с церкви (Киселів Кіцм.). 2. Іжа, яку святять на великдень. Вижн. Пішов доц і намочів дору (Чорногузи Вижн.).

дореду, доріду, незм. 1. Поруч. Заст., Кіцм. Так файно посідали дореду (Ставчани Кіцм.). 2. Акуратно, добре, як слід. Заст., Кіцм. Як маїш шос робити, то роби доріду (Борівці Кіцм.).

дорісувати (крав.). Закінчити плісирувати, док. до **рісувати**. Заст., Кіцм. Ще дорісюю бік і спідниця готова (Киселів Кіцм.).

дорник, -а (заст., спец.). Пробій. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Кельм. А коваль узяв дорник і зразу пробів дірку (Карапчів Глиб.).

Дорога, -и. *Циганска Дорога (астр.). Молочний Шлях. Заст. Зорі називають Курашки, Чепіги, Косарі, Дорога (Заставна).

дорожїтиси (-са). Дуже, високо цінувати. Нов., Хот. Вона так дорожїтса своїм сином (Клішківці Хот.).

дорожня, -ї. Дорожнеча. Нов., Хот., Кельм., Сок. Ліпше купити зараз, бо перед святами буди дорожня (Лукачівка Кельм.).

доругувати. Закрутити волосся гарячими спицями, док. до **ругувати** (див.). Заст., Кіцм. Йди доругуй міні волос та най затикаюси (Киселів Кіцм.).

доста, незм. Досить, достатньо. Заг. Доста з вас і цего, шо є (Сокиряни). Як уже напалé доста, повігортаю кочергов усю грань і саджеют хліб (Василів Заст.).

достатком, незм. Достатньо. Заст., Кіцм., Глиб. Усього маім типёр достатком, нима́ шо гніватиси (Горбівці Глиб.).

дотачати, **дотачѣти**. Докачати (білизну), док. до **тачати** (див.). Заст., Кіцм., Стор. Дотачѣй уже ті сорочки та складі у скріню (Лашківка Кіцм.).

дотулятиси (-са). Притулятися, торкатися. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. Ни дотуляйси до дитини такий студєний! (Грозинці Хот.).

дофасовувати. Доодержувати. Док. **дофасувати**. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Ще маю дофасувати дєсєть рублів цєго місїці, бо недобре порахували (Бабин Заст.).

дохожий. Такий, що доходить певного віку. Заст., Кіцм., Стор. Донька у них уже дохожа, али шос ніхтѣ ї ни траф'єєси (Борівці Кіцм.). *Дохожа дівка. Дівчина на відданні. *Дохожий парубок. Хлопець, якому час женитися.

дохторь, **-я**, **дохтор**, **дохтир**, **дохтур**, **-а**. Лікар. Заг. У нашому шпиталі тепєр є дохторі наших такі сєлян діти (Брусниця Кіцм.). Хто йшов давнѣ до дохторів, то вилїкі гроші мусив платіти (Горбівці Глиб.).

дохторка, **дохторька**, **-и**. Лікарка, жінка-фельдшер. Заг. А я кажу чоловікови, най ідє вчїтиси хоть на дохторьку, хоть на вчїтильку, кудā май має охѣту (Ржавинці Заст.).

дохторський. Лікарський. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Син пасє у полі худѣбу і збирє дохторські трави (Борівці Кіцм.).

дохторувати (-си, -са), **дохторювати (-си, -са)**. Лікувати(ся). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Мій син у шпиталі, дохторь їго дохторує (Банилів Стор.). Мѣя мама типєр дохторуєси в Кіцмани, бо слаба на пичінку (Давидівці Кіцм.).

дохторша, **-і**. Лікарка і дружина лікаря. Кіцм., Стор., Хот., Сок. От файна ца дохторша (Клішківці Хот.).

доцирковувати. Дошивати мережею. Док. **доциркувати**. Заст., Кіцм. Ще маю сорѣчку доцирковувати, прати і хлїп пичї (Баламутівка Заст.). Доциркую ше одєн рукав, і сорѣчка гѣтѣва (Клівѣдин Кіцм.).

доцїліндрувати (заст.). Закінчити очищати зерно трїером, док. до **цїліндрувати** (див.). Заст., Кіцм. Доцїліндруїм пшинїцу, тогдї будим сїяти (Юженець Кіцм.).

доцуга, -и, ж. Чистота, порядок. Хот. Молоді люб'я доцугу (Грозинці Хот.).

дочалапати. Добрести, дійти з трудом, док. до **чалапати** (див.). Заст., Кіцм. Ледви дочалапали по дощі додому (Бабин Заст.).

доцюкати (с. г.). Досапати ділянку з твердим ґрунтом, док. до **цюкати**. (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Лишілоси доцюкати той кавалчик курудзів, а то такє тверде (Киселів Кіцм.).

доцівкувати (с. г.). Домолотити ціпом (нерозв'язаний сніп), док. до **цівкувати** (див.). Заст., Кіцм. Ше ці снопи доцівкую і стани на стайню (Бабин Заст.).

дочиніне, дочиніне, дочиненіе, -я, с. Клопіт, морока, неприємні стосунки. Заст., Кіцм., Вижн., Сок. Такє маю дочиніне з іго братом, бо вічно приходи п'єний (Борівці Кіцм.). Не хочу мати с тобою дочиненія (Олексіївка Сок.).

дочіхрати. Розчесати овечу вовну, збите волосся, док. до **чіхрати** (див.). Заст., Кіцм. Шо роб'ю? Дочіхраю вовну та буду прєсти (Прилипче Заст.).

дочустріти, Кіцм., дочістріти, Вижн., Стор. Розчесати конопляне волокно на **дергівці** (див.), док. до **чустріти** (див.). Дочустрію прядиво і буду прясти (Дубівці Кіцм.). Я вже дочістріла прєдиво (Мілієве Вижн.).

дошнурувати. 1 (перен., фам.). Прибігти, поспішно прийти. Кіцм. Васіль перший дошнурував до буфету (Шипинці Кіцм.). 2. Док. до **шнурувати**. Заг.

дощіца, -і. Мокра дощова погода. Нов., Хот. Якєс така дощіца цілій день (Клішківці Хот.).

дошівка, Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Нов., дощівка, -и, Хот., Кельм., Сок. Дощова вода. Ви вже назбирали дощівки? (Романківці Сок.).

драбанатий. Див. **драбаністий**. Нов., рідк. Кіцм. Аді який драбанатий пішов (Топорівці Нов.).

драбаністий. Довгоногий. Стор., Глиб., Нов. Є в нашім селі два такі парупки драбаністи (Слобідка Глиб.).

драби, -ів, мн. (с. г.). 1. Бокові драбини, кошик воза, гарба. Кіцм., Глиб. Привіз повні драби снопів (Вителівка Кіцм.). 2. Драбинка, решітка над жолобом у стайні для сіна. Кіцм. Кинь коням сіна за драби (Валява Кіцм.).

драбинє, -я, с. (с. г.). Кошик гарби. Глиб. Новє драбинє маю до фіри (Горбівці Глиб.).

драбини, -н, мн. (с. г.). Гарба. Заст., Кіцм., Кельм. Та́то приві́з повні драбини сі́на (Братанівка Кельм.). Ла́годь дра́бини, підём за сно́пами (Старосілля Кіцм.).

драбинка, -и. 1. Драбиняста загорода. Стор., Хот. Зробі́ драбинку для качёт, щоб не ході́ли на до́рогу (Клині́вка Стор.). 2. Зм. до **драбі́на**. Заг.

драбиня́к, -а́, ч. Див. **драбі́ни**. Кельм. Бригаді́р посла́в драбиня́к за сі́ном (Братанівка Кельм.).

драганаті́й. Високий, незграбний. Стор., Кельм. У них ниві́стка така́ драганата́, як трипе́та (Ясени Стор.).

драга́рь, -я́, ч. (заст., буд.). Кожна з 3—4 поперечних балок стелі. Кіцм. Мі́тро вже й драга́рі позаклада́в у ха́ті (Кліводи́н Кіцм.).

драго́н, -а (крав.). Хлястик. Вижн. Гаврі́ле, у тебе драго́н відорва́вси (Чорногузи Вижн.).

дра́мик, -а, ч. (рідк., текст.). Мулі́не. Нов. Віши́ла сорочку дра́миками (Топорівці Нов.).

драні́ца, -і́, ж. (буд.). Дранка, вид покрівлі з невеликих дерев'яних дощок. Заг. Типе́р дехто́ зверху́ драні́ці б'є ші́фир (Атаки Хот.). Як намасти́ш драні́ці дехте́м, то вони́ ни пукаю́т і тримаю́т до́вго (Черепкі́вці Глиб.). Типе́р кладу́т ви́лікі ха́ті і накриваю́т ни драні́цями, а бляхов або ші́фером (Веренчанка Заст.).

драні́чка, -и. 1. Учні́вська ліні́йка. Глиб. Я вже драні́чку йму́ рас купі́ла, алі́ він дес за́губи́в (Слобідка Глиб.). 2 (крав.). Вид подві́йної скла́дки. Кельм. Графі́ровка це спи́днічка в одну́ драні́чку, а дві́ скла́дочки (Козиряни Кельм.).

дранка, -и. Стара драна сорочка. Заг. Типе́р і до ро́біти ніхто́ ни хо́чи дранку́ вбира́ти (Давидівці Кіцм.).

дранка́рь, -я́ (заст.). Ганчі́рник. Стор., Глиб. Дранка́рь рідко́ типе́р при́ходи в си́ло (Горбі́вці Глиб.).

дра́нки, -ок, мн. (текст.). Запалоч. Нов. До ви́шива́ня маю́ всьо: го́лку, дра́нки, сорочку́ (Топорівці Нов.).

дранті́вий. Драни́й. Заг. Дес на пуді́ валее́си та́тів дранті́вий сарда́к (Киселі́в Кіцм.). *Дранті́вий ко́жух ни грі́є (Брі́док Заст.). *Дранті́вий мішо́к не наповни́ш (Борівці Кіцм.).

дрантю́х, -а́ 1. Див. **дранка́рь**. Глиб. Нисі́ дрантю́хови́ це дра́нті (Слобідка Глиб.). 2. Драни́й мішо́к. Кельм. Кинь то́й дрантю́х до ко́бри (Новосели́ця

Кельм.). 3 (перен., знев.). Нікчема. Заст., Кіцм. Такий драгтюх, а роби с себи пана (Дорошівці Заст.).

драпак, дряпак, -а. Віник з пруття, деркач. Заст., Кіцм., Вижн., Глиб., Хот., Кельм. Траву добре замітати дряпаком (Братанівка Кельм.). 2 (перен., знев.). Погачець. Вижн. А ти, дряпаку, гет с хати! (Чорногузи Вижн.).

драч, -а, ч. Ручна пилка. Хот., Кельм., Сок. Принисі мині драч, хочу спиліти суху вишню (Козиряни Кельм.).

дрівітень, -тня, ч. Колода для рубання дров. Стор., Сок. Вібири с куцаків добрий дрівітень (Костинці Стор.). Ну й голова, як дрівітень (Молодове Сок.).

дрівіти. 1. Трухлявіти. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Дерево вже зачинає дрівіти (Юженець Кіцм.). 2. Ламатися, кришитися. Хот. Зібрати траба у свиду, бо солома дрівіе (Недобоївці Хот.). 3 (перен., знев.). Валятися, лежати. Стор. Люди на роботі, а лайдак у лушку дрівіе (Ясени Стор.).

дригоніти, дригуніти, дригоніти. Дрижати від холоду. Заст., Кіцм., Хот. Добри збирайси та й ни дригоні (Дорошівці Заст.). Ти чьо так дригоніш? (Грозинці Хот.).

дрижифостик, -а, дрижифіст, -а, ч. (орн.). Горихвістка. Кіцм. А ти дрижифостика видів? (Валява Кіцм.).

дрімба, -и, ж. 1. Музичний інструмент. Заг. Як у Товтрах на дрімбу файно грают (Борівці Кіцм.). 2 (перен., знев.). Худа людина, худобина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. Цу дрімбу хто купи? (Карапчів Вижн.).

дрібне, -ого, субст. Печиво. Стор., рідк. Кіцм. Траба гітим спічі трохі дрібного, най ідя з молоком (Драчинці Кіцм.).

дрібонький. Дрібенький. Заст., Кіцм. Гріло сонце, а тут нараз дощ зачів іті дрібонький (Дорошівці Заст.).

дрібулїти, дрібулєти. Дріботіти, йти дрібними кроками. Заст., Кіцм. Адї, як то малє вже дрібулєє (Борівці Кіцм.).

дробина, -ї, ж. Дрібні уламки палива (соломи, хмизу). Заст., Кіцм. Йди внисі дробинї, бо траба в шпаргати топїти (Киселів Кіцм.).

дробівка, дробінка, -и (мисл.). Дробівниця. Хот., Кельм. З дробівки добре стріляти, лиш вона недалєко б'я (Козиряни Кельм.). Мой, ти маїш дробінку? (Клішківці Хот.).

дробушок, -шка. Маленький барабан. Кельм. Коліс я грав з музикою на дробушку (Лукачівка Кельм.).

дроб'яска, -и, ж. Див. **дрібнє**. Глиб. Багато дроб'яски мусим пічи на вісілі (Горбівці Глиб.).

дрончик, -а. 1 (заст.). Дрюк біля кірата (див.). Заст., Кіцм., Стор. Прив'їжі дрончик конім, бо будим січки рубати (Бабин Заст.). 2. Дрючок. Стор. Узяв дрончик та й пішов до худоби (Ясени Стор.).

дроньгати (згруб.). Пертися, сунути. Заст., Аді, задурно дроньгала аж до Заставної (Дорошівці Заст.).

дронькати. 1. Деренчати. Заст. Ця тачка дронькає на всю сило (Дорошівці Заст.). 2 (згруб.). Базікати, плескати язиком. Заст. Ану, старій, ни дронькай (Брідок Заст.).

дротарь, -я (заст.). Майстер скріплювати горшки дротом. Кіцм. Аді, пуклий горнець вікидаю, а коліс такі несли до дротаря (Валява Кіцм.).

дротівка, -и, ж. (бот.). Вид люцерна. Від дротівки найліпши корови дают молоко (Бабин Заст.).

дротіваний (заст.). Скріпленый дротом. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Тримай макітру добри, бо вона дротівана, мжи росколотиси (Нові Драчинці Кіцм.).

дротувати (заст.). Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Коліс носіли до старого Штефана дротувати горшкі (Кіцмань).

другало, -а, с. Дерев'яний пристрій для сукання ниток. Хот., Кельм. Ану покругі май крєпко другало (Грозинці Хот.).

друганій. Зсуканий. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. На полице сидє два клупкє, другані на панчохі (Черепівці Глиб.).

друганійца, -і. Удвое зсукана нитка. Кіцм., Глиб. З друганіці плитут свідер, як хочут, абі май теплий був (Старосілля Кіцм.).

другати. Зсукувати нитки на другалі (див.). Заг. Мошул на тоці другают (Шилівці Хот.). Іді другати ниткі, бо траба ткати (Козиряни Кельм.).

другий, 1. Нерідний. Кіцм. Заст., Стор., Глиб. Вона добри вчіласи, али то другий тато, та й вона далши ни йшла (Дорошівці Заст.). 2. Інший. Заг.

дружба, -и, ч. (обр.). Дружко, боярин, друг молодого на весіллі. Заг. Дружба так гуляв, аж їму капилюх спав (Бабин Заст.).

дружка, -и (обр.). Подруга молоді на весіллі. Заг. Молода з дружков клічут на вісілі (Товтри Заст.). Друшки вбирають молоді у вінки. (Лукачівка Кельм.).

дружкувати, друшкувати. Бути дружкою на весіллі. Нов., Хот. Буду скоро в свої сестрі друшкувати (Атаки Хот.).

друляти (рідк.). Ходити без діла, швендяти. Кіцм., Вижн. Чьо друляїш тут, іди до роботи (Нові Драчинці Кіцм.).

друньгати (рідк.). Довго і повільно йти. Кіцм. Я поків друньгала до міста, то вже й стемніло (Валява Кіцм.).

дряний (згруб.). Поганий. Стор., Хот., Кельм. Дряні справи у тебе (Лукачівка Кельм.).

дрянно, незм. (згруб.). Погано. Стор., Хот., Кельм., Сок. Так дрянно їст наша свиня, що траба рубати (Білівці Хот.). Дрянно ти знаїш людей (Молодове Сок.).

дряпок, дрéпок, -пка, зв. мн. **дряпкі, дрéпкі, -ів** (знев.). Ніготь. Заст., Кіцм., Глиб. Аді, шо за дряпкі віросли (Горбівці Глиб.).

дубилт, дубелт, незм. (рідк.). Удвоє. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Продай, я тобі заплатю дубилт (Дорошівці Заст.).

дубилтівка, дубелтівка, -и (рідк.). Рушниця-двостволка. Заст., Кіцм. Котра рушниця маї дві люфі, то називаїси дубилтівка (Дорошівці Заст.).

дубилтовий, дубелтовий, добілтóвий (рідк.). Подвійний. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. На зиму дубилтові двєрі мають бѹти (Брідок Заст.).

дубовіна, -и. Див. **деревище**. Кельм., Сок. Вмерца поклали в дубовіну, скоро бѹдут ховати (Лукачівка Кельм.).

дубок, -бка, ч. (бот.). 1. Хризантема. Хот., Сок. Маю білі і розові дубкі, ше ягбі де дістати жовті (Атаки Хот.). 2. Зм. до **дуб**. Заг.

дуга, -ї. Райдуга. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. На небі появ'яїси часом дві дузі (Подвірне Нов.). Дуга п'є воду с стаѹ (Романківці Сок.).

дуд, -а, ч. (бот.). Шовковиця. Глиб., Хот., рідк. Заст. Мой, ану вілізи на дуд та нарві трóхи (Клішківці Хот.). У нас дуд цего року файно вродів (Пригородок Хот.).

дудратиси. Возитися, повільно і неякісно виконувати якусь роботу. Глиб. Жінко, що ти дудраїси кілько? (Слобідка Глиб.).

дудуя, -ї (лайл.). Ледарка. Глиб. Най сама дудуя биреси до роботи, най ни цікаї, шо клака ї зробит (Горбівці Глиб.).

дузь-дузь. Вигук, яким кличуть голубів. Заст., Кіцм., Стор., Нов., Хот., Сок. Голубців клічут дузь-дузь, а відгоня а-дузь (Киселів Кіцм.).

дулама, -и, ж. (заст., рідк.). Довга чоловіча або жіноча робоча одежина вільного крою із сукна домашнього виробу. Кельм. Моя бапка дівкою ходила в дуламі (Новоселиця Кельм.).

дулан, -а (знев.). Див. дундук. Кіцм., Глиб. Шо ти хочиш від того дулана? (Киселів Кіцм.).

дулуман, -а, ж. (знев.). Довга верхня одежина. Вижн. Скинь той дулуман с себи (Чорногузи Вижн.).

дулуманді, -я, с. зб. (знев.). Дрантя, мотлох. Заст., Кіцм. Зібрав своє дулуманді та й пішов (Киселів Кіцм.).

дульчійці, -ц, мн. Варення. Вижн., Стор., Глиб., Зварила трохи дульчійц з гутию (Костинці Стор.).

дундук, -а (знев.). Дурень, недотепа. Заст., Кіцм., Глиб. С тим дундуком ти рас ніц ни договорисси (Слобідка Глиб.).

дунути (згруб.). Стусонути, штовхонути. Глиб. Як зарис дуну, то лиш пирикотисси (Слобідка Глиб.).

дупак, -а, ч. (заст., етн.). Вид гри біля тіла померлого. Заст., Кіцм. Так награлиси дупака, шо аж руки болє (Ставчани Кіцм.).

дупляк, -а (заст.). Вид видовбаного вулика. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. У дупляку траба мід зібрати (Грозинці Хот.).

дуплянка, -и, ж. (заст., рідк.). Див. дупляк. Нов., Кельм.

дупці, незм. (дит.). Самостійно, без підтримки. Заст., Кіцм. Ану, синочку, стій трошки дупці (Дорошівці Заст.).

дура, -и, ж. Батарейка (до кишенькового ліхтаря, радіоприймача). Хот., Кельм. Купі зо дві дури, бо нема чим світити (Козиряни Кельм.). Неньо купили дури до радії (Білівці Хот.).

дурі́ка, -и, ж. (бот.). Дурман (вид кушової рослини). Заст., Дуріки можна наїстиси та й си строїти (Дорошівці Заст.).

дурка, -и (дит.). Соска. Заст., Кіцм. Адї, плаче ма-ла, бо дес дурку закинула (Вителівка Кіцм.).

дуркати (-си, -са). Штовхати(ся). Док. **дуркнути.** Кіцм., Вижн., Єк моя донька переходїла потічок, коза її дуркнула, і вона впала горілиц на каміне (Виженка Вижн.).

дурнувати. Лежати перелогом, не бути засіяним. Заст., Кіцм. Коліс у панів поли дурнувало, а декотрі люди і пражіни ни мали (Василів Заст.).

дурнякі, -ів, мн. (бот.). Сорт осінніх яблук. Стор. Дурнякі це осінні яблука, їх їдя аж тогді, як си вле-жуг (Клинівка Стор.).

дусь-дусь-дусь. Вигук, яким кличуть індиків. Кельм.

дути. 1 (перен., згруб.). Перти. Хот. Такий гузок пшениці дула (Клішківці Хот.). 2. Дмухати. Заг.

дуфати. 1. Поважати, піклуватися, дбати (про ко-гось). Заст., Кіцм., Вижн., Глиб. То файний син, дуфаї і за старіх (Нові Драчинці Кіцм.). Він нікого ни знаї, лиш сам у себи дуфаї (Слобідка Глиб.). 2. Пишатися, гордитися. Хот. І чим вони там дуфають? (Клішківці Хот.).

дуцкати. Буцати, бити. Кельм. Шос це теля дуже дуцкає корову (Лукачівка Кельм.).

дуча, -і, ж. 1. Дупло, нора. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм. Лис ймив курку і поніс до дучі (Гаврилівці Кіцм.). 2. Куток біля печі, яма під піччю. Кельм. Зимою у дучі тримают картофлі (Лукачівка Кельм.).

дучка, -и, ж. 1. Піддувало. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. Вібири з дучки попів, бо ни хочі горіти (Слобідка Глиб.). 2. Зм. до дуча 1 (див.). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм. Цу дучку миша зробила (Вікно Заст.).

душинна, -и, ж. (кул.). М'ясо, варене або тушковане в печі. Заст., рідк. Нов. Як будим пічі хліб, то покладим у піч душинну (Дорошівці Заст.).

душити. Давити, віддавлювати. Заст., Кіцм., Глиб., Хот. Ми з винограду душим вино (Білівці Хот.). Граба душити цей сир і брати на базар (Слобідка Глиб.).

душман, -а (згруб.). Жорстокий. Глиб. Той душман добивав бідну сироту, поки не пішла від него (Слобідка Глиб.).

душний, душиний. Давлений, саморобний (про вино). Хот. Я пила у неня душни вино (Білівці Хот.).

дюг, -а (згруб.). 1. Стусан. Заст., Кіцм. Як ни хоч їсти, то їж дюга (Киселів Кіцм.). 2 (перен.). Хабар. Колис кождий судия хотів дюга (Бабин Заст.).

дюгати (-си, -са). Штовхати (ся). Док. **дюгнути (-си, -са).** Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот. Корова так дюгнула хлопца в плечі, шо впав (Кіцмань). Ни дюгайси, бо як я тибє дюгну, то будиш памнятати (Клішківці Хот.).

дядлик, -а (орн.). Дятел. Якас жовта птічка зробила коло стешки гніздо, схожа на дядлика (Росошани Кельм.).

дяднина, -и, ж. Майно батька, залишене в спадщину. Сок. Це дяднина мого чоловіка (Коболчин Сок.).

дьордій, -я (анат.). Кадик. Глиб. У Лєвка фейст дьордій вилікий на шії, аш краватку ни мож в'їзати (Слобідка Глиб.).

дьордьован, -а (бот.). Див. **аргіван.** Хот. Мій дьордьован так файно зацвів цеї висні (Клішківці Хот.).

дьордьовановий. Бузкового кольору. Хот. Я пошла собі дьордьованову кохту (Недобоївці Хот.).

Е

Егє (виг.). Е. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Егє, чоґо ти захотів, замерзлого у питрівку (Борівці Кіцм.).

ентерєвус, -а (заст.). Жакет. Хот. У мого діда є давний ентерєвус (Клішківці Хот.).

ероплян, іроплян, -а (ав.). Літак. Заст., Кіцм., Хот., Кельм. Шо колис хтос знав про іропляни? (Лукачівка Кельм.).

ес, -а, ч. (спец.). Кільце в залізному ланцюзі. Заст., Глиб. Віткінь цей пуклий ес, а ланц ше цілком добрий (Слобідка Глиб.).

єсик, -а (спец.). Залізний стрижень з гачком у кінці ланцюга. Заст., Кіцм., Зломавси єсик у ланці, траба новий зробити (Киселів Кіцм.).

еспарсєта, -и, ж. (бот.). Еспарцет. Нов. Добри сіяти еспарсєту коло пāsіки (Слобода Нов.).

Є

едѐн, їдѐн, одѐн, -дноґо. Один. Заст., Кіцм., Моя еднѧ донькѧ жиѐ у Кіцмани (Борівці Кіцм.).

еди́на́к, -ѧ. Єдиний син. Заст., Кіцм. То такѧ пишчѐне, бо то еди́на́к (Валява Кіцм.).

еди́на́чка, -и. Єдина дочка. Заст., Кіцм. Вона́ у ма́ми еди́на́чка, тому́ така́ убрѧна (Лашківка Кіцм.).

единкува́ти, їдинкува́ти (с. г.). Проривати буряки, залишаючи по одній стеблині в гнізді. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. На́ша ла́нка с понигівка йде единкува́ти буракі (Киселів Кіцм.).

една́ко, незм. Однаково. Хот., Кельм., Сок. Типѐр зимнѧ усїм една́ко служит, усїх една́ко годуѐ, коби́ лиш ни лїнува́вса робити (Сербичани Сок.).

єменно, незм. Власне, саме, якраз. Кельм. Єменно він, а ни хто їнший зробив (Козиряни Кельм.).

єндрик, -а, ч. Хлопчик, дитя. Глиб. Я своґо єндрика так люб'ю, шо ча́сом задуші́ла би го (Слобїдка Глиб.).

єниль, єний, -я. Іній. Нов., Хот. Якшо́ на новий год на дѐривах єний, то ка́жут, шо урожа́йний год бу́ди (Грозинці Хот.).

єнува́рь, -ѧ. Сїчень. Глиб. Тѐплий цѐго року єнува́рь, нима́ вилїких морозів (Горбівці Глиб.).

ємлѐний, їмлѐний. Кислий (про молоко). Заст., Кіцм., Глиб. Ми їли у тѐти ємлѐни молоко́ (Киселів Кіцм.).

єрепѐнитиси (знев.). Протівитися, упиратися. Заст., Кіцм., Глиб. Та ни єрепѐньси, а робї, як я тобї ка́жу (Слобїдка Глиб.).

єстик, єстик, -а, ч. (с. г.). 1. Вид вузької сапи для прополювання злакових. Стор. Єстиком поля пшинїцу (Снячів Стор.). 2. Див. **їстик.** Глиб., Нов., Хот. Ві́ниси єстик, бо плуг фе́йст набира́ї (Кам'яна Глиб.).

єшник, -а (бот.). Боровик королївський (вид гриба). Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Хот., Кельм. У тополях ми найшли фѧїні єшники (Старі Бросківці Стор.).

єшницѧ, єшницѧ, -ї (кул.). Яешня. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. Єшницѧ дужи смашнѧ на смитѧні (Комарівці Стор.).

Ж

жаба, жеба, жяба -и. 1 (мед.). Грудна жаба. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., А Проць віддавна мучивси: жабу мав (Коритне Вижн.). 2 (зоол.). Жаба. Заг.

жабирна, жебирна, -и, ж. (бот.). Жабник. Заст. Діти люб'я гратиси жабирнов (Дорошівці Заст.).

жаб'ечка, -и, ж., зв. мн. жаб'ечкі, -ок. Жаб'ячий послід. Кіцм. Де я хочу той води ж жаб'ечками? (Старосілля Кіцм.).

жабій, -я (зоол.). Жаба-самець. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Жаба — то вона, а жабій — то він (Чорторія Кіцм.).

жабка, жебка, -и. 1. Частина коси. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. На вушку косі є жебка, що заходи у кісе, а клином лиш плішут (Михайлівка Глиб.). 2. Частина саней. Хот. Вася, прибий до саній жабку, бо вона лопла (Ставчани Хот.). 3 (зоол.). Зм. до жаба 2. Заг.

жабник, -а (знев.). Розплідник жаб. Стор. Була файна сажівка і вініт давала, а типер жабник з неї лишівси (Михальча Стор.).

жабран, -а. Жебрак. Глиб. А то він лиш вдає с себи жабрана, абі ни пізьмували (Кам'янка Глиб.).

жабур, -а (зоол.). Див. жабій. Хот. В яру так багато жабурів (Клішківці Хот.).

жабуріне, жабуріння, -я (-є), с. 1 (зоол.). Жаб'яча ікра. Заст. У потоці на жабирні є багато жабуріне (Дорошівці Заст.). 2 (бот.). Ряска. Кельм., Сок. Качки ловля у воді жабуріння та їгя (Зелена Кельм.). 3 (бот.). Нитчасті водорості. Заг.

жаб'ячий, жаб'їчий, жаблечий. 1. Неїстивний, отруйний, несправжній. Заг. Ту ни биріт, то жаб'їча губа (Задубрівка Заст.). За цу бабу казали, шо вона, як була молода, затроїла парубка їкімос жаблечим зілем (Драчинці Кіцм.). 2. У сполученні з іменниками утворює термінологічні словосполучення — видові назви болотних рослин. *Жаб'їча трава. Різновид осоки. Кіцм., Вижн. Худоба ни напасаси, бо то лиш жаб'їча трава по тих багнах (Банилів Вижн.). *Жаб'їчий кмін. Дудник лісовий. Стор. Жаб'їчий кмін трохи ни так росте й анакши пахни (Кам'яна Стор.). *Жаб'їчий васільок. Гірчак

перцевий. Кіцм. Хто того сіна хоче, як то самій жаб'їчий васильок (Лашківка Кіцм.). *Жаб'їча мнётка. Болотна м'ята. Кіцм., Вижн., Стор. Старий, а ни знає, шо то жаб'їча мнётка (Старосілля Кіцм.). *Жаблеча цибуля. Болотна цибуля. Заст. Мійтю, виплити й мині таку кісочку ж жаблечой цибулі, як Базьови (Мусорівка Заст.). *Жаблячи мїло. Остудник голій. Кельм. А зроби крутеник ж жаблячого мїла та помий трохи нїги (Вартиківці Кельм.). 3. Жаб'ячий. Заг. *Жаб'їчий хор. Жаб'ячий крик. Кіцм., Стор.

жаврѳ, -а, с. Юхта. Кіцм., Вижн. Швец казав, яку він шкіру має — бокс, жаврѳ ци шпѳртбокс, а газдѳ собі вїбїрав, шо му си подобало (Лужани Кіцм.).

жаврѳвий. Зроблений з жаврѳѳ (див.). Кіцм., Вижн., Стор. Ж жаврѳвой шкіри мѳцна убѳва, лиш як ни пущїй, а блїску ни бїди (Костинці Стор.).

жѳдний¹, займ. Жѳден, нїхто, нї один. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. То шо жѳдного хлѳпца ни спѳдѳбала собї? (Шубранець Заст.), Тибѳ жѳдний ужѳ ни послїхає, бо ти любїш крутїти (Давидівці Кіцм.).

жѳдний². Пожѳдливий, ненаситний, зажерливий. Нов., Хот., Кельм., Сок. А такий жѳдний, шо забрѳв би всѳо (Рукшин Хот.).

жалїва, желїва, жїліва, -и (бот.). 1. Кропива. Заг. Як був гѳлод, то й жалїви ни бїло (Волошкове Сок.). 2 (рїдк.). Рїзновид дрїбнолистої низькорослої кропиви. Заст., Кіцм. Цѳ жалїва щѳ дїщи жалїт, нїж кропїва (Дорошївці Заст.).

жалївий, зв. жалїва, желїва, жїліва (у сполученнї з їменником кропива). Жалкий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Жалїва кропїва. То є багѳто всѳєких кропивїв, алї на однї кѳжут глухѳ кропїва, а на дрїгї желїва кропїва (Коритне Вижн.).

жалїбник, желїбнїк, -а (заст.). 1. Чоловїк (хлопець), що носить жѳлобу (див. жѳлоба, 3, 4), переживаючи втрату близької людини. Кіцм., Стор. Мїтро ни хѳдит типѳр на забѳви, бо він жѳлїбник — мѳма умѳрла (Валѳва Кіцм.). 2. Хлѳпчик, дитина, особливо прив'язана до одного чи обох батькїв; помїчник, надїя. Заст., Кіцм., Стор. Це вїтко, шо мѳмїн жалїбнїк, бо й на крок ни вїтступѳє від мѳми (Стара Жѳдова Стор.). 3. (перен., їрон.). Безжалїна, черства, бѳйдужа людина. Заст.,

Кіцм. Ото шше желібнік, ма́ма прісмерти, а він з буфету ни вілази (Кулівці Заст.).

жалібница, желібница, желібнице, -і, ж. Див. **жалібнік** 1—3 (стосовно до жінки). Заст., Кіцм., Стор. 4 (заст., рідк.). Жінка, яку колись наймали багаті сім'ї, щоб розжалобити учасників похоронної процесії. Кіцм. Колис, кажут, шо у богачів і у панів самі ни голосіли за мирцем, а наймали голосілиці і жалібниц, абі плакали і приповідали (Старосілля Кіцм.).

жаліти. Снядіти (про молочні продукти). Док. **жжаліти.** Заст., Хот., Сок. Бо сир, як постоїт на типлі, то жаліє, псуєси (Дорошівці Заст.).

жалішливий, желішливий. 1. Добросердий, співчутливий до чужого горя. Заст., Кіцм., Стор. Така добра, желішлива дитина, шо дай божи, абі ніколи сама ни слабувала (Стрілецький Кут Кіцм.). 2. Жалібний, сумний. Кіцм., Стор. Йой, та же то вісіле, шо ви такої желішливой співаєти (Кам'яна Стор.).

жалішливо, желішливо. Співчутливо, жалібно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. Донька прийшла та так жалішливо скривилася, шо стара аж заплакала (Вашківці Вижн.).

жалоба¹, -и, ж. 1. Некролог, траурне повідомлення. Кіцм. І в обласні газети навіть друкували жалобу, як він умер (Кіцмань). 2. Траур. Заг. 3. Траурна нашивка на одязі. Заг. 4. Чорний одяг на знак трауру. Заг.

жалоба², -и. 1. Скарга, нарікання. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Чоловік і палцим ни кинув, лиш вісварив добри, а жінка вже біжить ж жалобов до родичів. 2. Заява, оскарження, касація. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Ни помогла ї жалоба, шо писали в обласний суд (Великий Кучурів Стор.).

жалувати, желувати. 1. Ображатися, нарікати. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. На нивістку ніц ни жалую, бо вона чужа, алі син... (Шубранець Заст.). 2. Оберігати, щадити. Заг. Шо ви добрий тато, то вітко по тому, шо гіти жалуети (Гаврилівці Кіцм.). 3. Сумувати, нудьгувати. Вижн. Ирже кобила, вітко, жалує за лошім (Карапців Вижн.). 4. Шкодувати, скупитися. Заг.

жалушка, желушка, -и (бот.). Див. **жалйва** 2. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Сок. Сіяла росаду, а зійшла сама желушка (Вали Вижн.).

жалце, жилце, жальце¹, -а, с. 1. Хоботок комара, мухи, овода. Заг. Кумарь як запустит жилце під шкіру, то

вже ни можи борзо зликіти (Ошихліби Кіцм.). 2. Отруй-
не жало бджоли, джмеля, оси, шершня. Заг. Бжолá ні-
коли ни пускає жальцє, як її не зачипають (Вартиківці
Кіцм.). *Пуска́ти жилцє (жалцє). Жалити, пуска́ти
отруту (про бджіл, ос). Заг. Найдўщи боліт, як пўстит
жилцє осá або шершинь (Новосілка Кіцм.). 3. Язик га-
дюки. Вижн., Стор., Глиб. Адї, га́дина упрїла, аж жил-
цє вісунула з рота (Турятка Глиб.).

жалцє, жилцє², -á. Жало, вістря, кінчик у різальних
і швейних інструментах. Заг. Малий приломів жилцє,
бо шос пробивáв шпіляром (Лужани Кіцм.).

жамка, жёмка, -и, ж. (заст., рідк.). Короткий безру-
кавий кожушок. Сок. Ще була жёмка — корóткий кожу-
шо́к биз рукавів (Романківці Сок.).

жандарь, -я (заст., рідк.). Жандарм. Заст., Хот. Жан-
дарь забрав нєня на пост (Білівці Хот.). Див. **шандарь.**

жарий, жєрий. Рудий, рижий. Заст., Кіцм., Вижн.,
Стор., Глиб. Нєньо і ма́ма чо́рні, а хло́пиц жєрий, як
лис (Кулівці Заст.). Жє́ра тели́чка то мо́я (Ставчани
Кіцм.).

жарóвня, -і. Скворода. Хот., Кельм. Ту жарóвню
я купїла на ярмарку (Білівці Хот.).

жарьóха, -и (бот.). Жалива кропива. Нов. Є глуха
кропи́ва, жарьóха і миду́нка (Слобода Нов.).

жасно, незм. (рідк.). Боязко, моторошно. Стор.
Жасно вночі в лісі (Старі Бросківці Стор.).

жахати. 1 (перен.). Спалахувати гнівом, сердитись,
док. **жахнути.** Кіцм., Стор. Я ни встигла й договорити,
а Кості́ка як жажну́в, шо думала, шо мині́ буди фєртик
(Михальча Стор.). 2. Спалахувати, вибухати (про во-
гонь, солому). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов.

жбїхати, док. **жбїхнути.** 1. Пульсувати. Заст., Хот.
То й на око ві́тко, як кров жбїхає, бо жили зvéрху (Вла-
дична Хот.). 2. Колоти, боліти. Заст., Нов. Ужє другий
день у бо́ці жбїхає (Васловівці Заст.). 3. Прориватися,
витікати. Заст., Нов. Нора́ жбїхає (Горішні Шерівці
Заст.). Здає ми са, шо абї́ цу бо́льфу ле́да стисну́в, то
лиш би жбїхнула (Рингач Нов.).

жвандати (знев.). Бубоніти. Хот. Шо кї́лько жвандá-
даїш сигóдни? (Білівці Хот.).

жвангїти. Див. **живингїти** 2. Заст., Сок. Шо ти жван-
дїш, як малá дитина (Брідок Заст.).

жвандякати (фам., знев.). Патякати, теревенити. Нов., Хот., Кельм. Е, лиш жвандякае, ніби й він там був (Зелена Кельм.). Добри знае жвандякати, а як шо зробіти, то нима кому (Рашків Хот.).

жвинда, -й. Див. **живинда** 1. Заст. Ще бим побула трохе, алі ца жвинда ни дає слово сказати (Боянчук Заст.).

жвингіти. Див. **живингіти**. 1. Заст. Мій ни гуворів нічо цілій рік, а потому як зачів, як зачів жвингіти, шо нима як слово сказати (Горошівці Заст.).

жгрєбло, -а (рідк.). Див. **згрєбло**. Заст. То жгрєблом чашут, як дужи худобіна залєжіна (Самушин Заст.).

жбоніти, жибоніти, жибуніти. 1. Гомоніти, воркувати. Заст., Кіцм., Глиб., Нов., Хот., Кельм. Дитіна на пичі сидіт і шос жибоніт собі (Білівці Хот.). А вони убое увєс вєчир жибоніли у кутичку (Глибока). 2. Говорити невиразно, мимрити. Заст., Нов., Хот., Кельм. Говорі, як хочіш, голосно, ни жибоні (Дорошівці Заст.). 3 (перен.). Текти, дзюрчати. Хот., Кельм. Був малєнький потічок, шо лєдві жибунів, а типєр і зовсім пристав тикті (Новоселиця Кельм.).

жєбрати. 1. (перен., згруб.). Позичати. Заст., Кіцм., Стор. В усіх жєбрає, вічно му ни стає гроший до нової зарплати (Валява Кіцм.). 2. Просити милостиню. Заг.

жєбрацюга, жибрацюга, -и. 1. Згруб. до **жєбрак** Заг. Мой, шо ходіш, як остатний жибрацюга, гажє сигідни нигіля? (Ярівка Хот.). 2. (Знев., згруб.). Злидар, бідняк. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. Аді, який жибрацюга, а таку гівку засватав (Стара Жадова Стор.).

жєбри, -ів, мн. 1. Злидні. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. Робів, як чорний вів, а ж жєбрів вібитиси ни міг (Замостя Вижн.). *Вібитиси ж жєбрів, *віти ж жєбрів, *зігнати жєбри, *обігнати жєбри. Вийти з матеріальної скрути. Кіцм., Вижн., Стор. 2. Милостиня. Заг., Кажут, шо вона с тих жєбрів наскладала була вилікі гроші (Юрківці Заст.). 3. Жєбракування. Заг. Ліпши ззамолоду з гітьми прибідувати, як на старість у жєбри ходіти (Коритне Вижн.). *Пустіти в жєбри. Розорити. Заг. *Піті в жєбри, *пустітиси в жєбри. Розоритися, потрапити в злидні. Заг.

жебручий, жибручий. *Жебручий гід. Жебрак. Заг.
*Жебруча баба, *жибруча жінка. Жебрачка. Заг.

желізо, жилізо, -а (с. г.). 1. Чересло. Кельм., Сок. Мусів до плуга желізо підправити (Новоолексіївка Сок.). 2. Залізо. Вижн., Кельм., Сок. Див. **зелізо**.

желіско, жиліско, -а, с. 1. Праска. Заст., Кіцм., Хот. Нагрій жиліско, я віпрасую фустку (Чепоноси Хот.). 2. Вістря долота, рубанка та ін. столярних інструментів. Хот. По ширині це долото якраз добри, лиш жиліско поточи (Пригородок Хот.). Див. **зеліско**.

жемняк, -а (згруп.). Ненаситний. Глиб. Я ни годна нагудувати такого жемняка (Глибока).

жемнякати. Багато їсти, жувати. Глиб. Як зачне жемнякати, лиш давай (Глибока).

женва, -и ж. Весільний калач. Глиб. Дружба дав міні на висілю женви (Черепківці Глиб.).

женіти, жиніти. 1 (перен., ірон.). Бити. Заг. Дивіси, парупчи, бо як я зари озму тебе жиніти, то будиш бідний (Банілів-Підгірний Стор.). 2. Одружувати сина. Заг.

женітиси (-са), жинітиси (-са). 1 (перен., ірон.). Випустити з рук, розбити якусь цінну річ. Заст., Кіцм., Стор., Глиб. То хто жинівса, шо вазочка розлітілася? (Великий Кучурів Стор.). 2 (перен., ірон.). Сваритися, битися, бити посуд. Кіцм., Стор., Глиб. Аді, відай, сусід знов прийшов п'єний та й женитси (Старий Вовчинець Глиб.). 3. Одружуватися. Заг.

женіпин, -а (бот.). Яловець. Вижн., Стор. Женіпин такий, як смирека, алі росте корчем і ніский (Черешенька Вижн.).

жентіца, жинтіца, жинтіці, -і. 1. Сироватка з овечого і козячого молока. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. Як віткідають будз, то скікає жинтіца, а як сир з коров'їчого молока, то скікає дзер (Стара Жадова Стор.). 2. Сир, виварений із жентіці (див. **жентіца** 1). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. Жентіцу пириварюють і шше раз віткідають, і одні на то кажут вурда, а другі також жентіца (Старосілля Кіцм.). 3 (рідк.). Відвар потертого конопляного сім'я. Хот. Я вже хочу жинтіці с сімня (Шилівці Хот.). 4. Страва з млозива. Заст., Кіцм., Глиб. З молока від нашої корови ще можна варити жинтіцу, бо вона нидавно вположиласи (Черепківці Глиб.).

жентічитиси (-са), жинтічитиси (-са). Вурдитися, скипатися (про молоко). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. С цього молока нічо ни буди, аді воно вже жинтічитиси (Чорнівка Нов.).

жєпавий, жєпавий, жєповий, жїповий. Енергійний, рухливий, швидкий. Кіцм., Стор., Глиб. Ваш старий ше такий жєпавий, шо молодий най сховаїси (Слобідка Глиб.). Ви подивїтси, йке жєпави пєсе (Старосїлля Кіцм.).

жеребец, жирибец, -бца. Жереб. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Як такє, то кидаймо жирибец, хто має пєрший брати (Давидівка Стор.).

жерєбний. 1. (перен., згруб.). Череватий. Заст., Кіцм., Глиб. То на него кажут жерєбний, бо він дужи чириватий (Бабин Заст.). 2. Жеребна (про кобилу). Заг.

жерун, жирун, -а, ч. 1 (іхт.). Білизна, жерех. Заст. На фата ще кажут жирун (Брідок Заст.). 2. Гусїнь шовкопряда в період інтенсивного розвитку. Кельм. А потім кождий жерун замутуєса в кокон (Ленківці Кельм.). 3. Ненаситний. Заг.

жерунка, жирунка, -и, ж. Заг. Див. жерун 3.

жеруха, жируха, жеруха, -и. (бот.). Кропива. Кіцм., Стор., Глиб. Там жеруха вища, як малини (Старосїлля Кіцм.).

жебкий, жєпкий. Швидкий, кусливий. Кіцм. То шо, шо сучка, алї ека жєпка (Стрілецький Кут Кіцм.).

жєдний, жадний. Жадібний, з незадоволеним бажанням. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Ми вже й самі молока жєдні, бо корова давно ни доїтси (Черепківці Глиб.); Дитїна жєдна погратиси, як у мачухи (Ставчани Кіцм.).

жжалїти, док. до жалїти (див.). Прикладї сир у коновці, щоб ни жжалїв (Ломачинці Сок.).

живє -ого, субст. *Брати за живє. Зворушити, розжалобити. Заг. *Зачепїти за живє. Образити, розсердити. Заг. *Проколоти до живого. Проколоти до крові. Заг.

живїй. *Жива вода. Чарївна, оживляюча вода. Заг. *Жива правда. Незаперечна істина. Заг. *Жива рана. Свіжа рана. *Живу рану зробити. Скривдити, образити. Заг. *Живє горе, *жива бїда. Свіже, недавне горе, велике нещастя. Заг. *Живє сїбло. Ртуть. Заг. *Живїй слїд.

Свіжий, недавній слід. Заг. *Живий пліт. 1) Живопліт. Заг. 2) (бот.). Кушова рослина, терник, що використовують для живоплоту. Заг.

живина́, -й, ж. Все живе. Кіцм., Вижн. Ни то чоловік, а всіка живина висні рада (Коритне Вижн.).

живинда́, жвинда́, -й, сп. 1. Лепетун, лепетуха, неугавна дитина. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. Хокіла бис, Маріко, ма́ти таку́ живинду́? (Ошихліби Кіцм.). Али живинда́, хоть би на мінутку пириста́в гуворіти (Клипівка Стор.). 2 (Знев. про дорослих). Вередун. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Ти ще йго ни зна́єш, такий живинда́ — вічно му шос ни так, як він хо́чи (Зеленів Кіцм.). То свикруха — страшна́ живинда́ (Малий Кучу́рів Заст.).

живингіти, жвингіти, жвангіти, живиндіти. 1. Лепетати (про немовлят). Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Я її розповіла, а вона собі шос живиндіт і граєси (Ревне Кіцм.). 2. Плакати, скиглити. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. Пириста́нь живингіти! Де я тобі ма́му озму? (Коритне Вижн.). Мала́ засла́бла і живиндіт, і живиндіт, шо нима́ як і саму́ лишіти в ха́кі (Кам'яна Стор.). 3. Нарікати, дорікати, сваритись. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Сок. Ко́ли то бу́ло, а вона́ ще й тиле́р живиндіт (Турятка Глиб.). Ни живинді́, бо я ни бо́юси (Васловівці Заст.).

жи́вність, -ости. Іжа. Кіцм., Нов. Ти́ждинь ни ма́ли ні жи́вности ніяко́й, ні води́ (Ярівка Нов.).

жи́во, незм. 1. Швидко. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. Иди жи́во, бо запру́т sklep (Борівці Кіцм.). 2. Скоро, незабаром. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот., Кельм. Лист оппа́в, уже́, віде́й, жи́во буди зима́ (Костинці Стор.). 3. Негайно. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Тра́ба до́хтора клікати, і то жи́во (Шубра́нець Заст.).

животно́вд, -а. Тваринник. Нов., Хот., Кельм., Сок. Тут ле́нінський уголо́к буде для животно́вдів (Рингач Нов.).

живу́чик, живучі́к, -а (бот.). Безсмертник. Кіцм. Жи́вучі́к тре́ба до́вго суші́ти (Нижні Станівці Кіцм.).

жи́гало, -а. 1 (рідк., спец.). Лимарське товсте шило, яким проколюють або пропалюють дірки в упряжі. Заг. Як ши́ли, то ши́лом або шпіляром пробива́ли, а як мав

шорник зробити проколіну, аби довго служила, то жігалом проколював або прожигав (Старосілля Кіцм.). 2. Залізний прут для випалювання серцевини дерева (при виготовленні сопілок) та нанесення візерунків (випалювання по дереву). Кіцм., Вижн., Стор. Уперёд нарубують бзині, сушія, чістя, а вітак випалюють жігалом серци... (Банилів-Підгірний Стор.).

жігати, жігати, джігати, док. **жігнути, жігнути, джігнути**. 1. Колоти, проколювати, штрикати. Заг. Але мус уважно білувати, бо шкіра ще слабенька, раз ножем жігниш — і пропав смушок (Владична Хот.). 2. Колоти, боліти. Заг. Шос мине зуб жігає (Мигове Вижн.).

жідик, -а (ент.). Комаха, що завдає шкоди соняшнику. Заст., Кіцм., Хот., Сок. Жідик дужи їст молоденький сонешник (Дорошівці Заст.).

жідики -ів, мн. (бот.). Черета. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов. Мой, ти де набрав на сподні кілька жідиків? (Чортория Кіцм.).

жіжа, -і, ж. Рідкий розчин глини. Хот., Кельм., Сок. Спочатку накидають гліни, потому наливають води, рбля жіжу, а вже типёр можна кидати солому і місити ногами (Пригородок Хот.).

жікція, -ї (мед., заст.). Укол, ін'екція. Стор., Глиб. *Давати жікцію. Робити укол. Дужи боїтси дохторьки віттогди, як їму жікцію давала (Михальча Стор.).

жіла¹, -ї (анат.). Сухожилля. Кіцм. Ще як був малий, то сирпом пирикєв жилу, шо мізілний палиц згинає (Старосілля Кіцм.). 2. Статевий орган у тваринсамців. Кіцм., Вижн., Стор. 3. Кровоносна судина. Заг.

жіла², -и. Джерело. Заст., Кіцм., Стор., Глиб., Нов., Хот. Жіла добра, з водов, мож і копанку вікопати (Слобідка Глиб.).

жілавий. 1. Сильний, міцний, витривалий. Заг. Тодир у нас такий жілавий, шо ни боїтси вашкої роботи (Білівці Хот.); Хлопиц завши май жілавий у руках (Кулівці Заст.). 2. Гнучкий, пружинистий. Заг. Молодє та й жілави, а старого, аби так хто зігнув, то й кісткі би му потріскали (Кліводин Кіцм.). Жілавим вутівном лєкши пітсікати (Волошкове Сок.). 3. Пружний. Заг. Така файна мука, таке з неї кісто жілави (Боянчук Заст.). 4. Швидкий. Кельм. Ти такий жілавий, я ни годин тибє наздогоніти (Новоселиця Кельм.).

жилавник, -а (кул.). Прісний корж. Заст. Як ни ста-
ни хліба, то ми пічам на блєсі жилавники (Дорошівці
Заст.).

жилати (рідк.). Бажати, зичити. Хот. Я жилаю тубі
добрі віддати (Білівці Хот.).

жилізний (рідк.). Залізний. Заст., Хот., Кельм. *Жи-
лізний склеп. Залізо-скоб'яний магазин. Мусю забічи ще
до жилізного склепу подивітиси завісів до вікон (Вікно
Заст.).

жилізняк, -а (бот.). Вербена. Кіцм. Давно люди сія-
ли жилізняк у городах, абі він приносів щісте (Шни-
пинці Кіцм.).

жилка, -и (риб.). Волосінь, ліска. Заст., Кіцм., Вижн.,
Стор., Глиб., Нов. Я мав вутку, али жилка пірваласи
(Дувівці Кіцм.).

жилкуніца, -і, ж. (бот.). Стожильник. Кіцм. Цего
року багато жилкуніців (Нижні Станівці Кіцм.).

жилувати. 1. Путати ноги тваринам, триножити.
Заст., Кіцм., Глиб., Нов. Завтра буду жилувати оведь,
би ни бігали (Неполоківці Кіцм.). 2. (мед.). Накладати
джгут, туго перев'язувати, щоб припинити доступ крові.
Заст., Кіцм., Стор., Глиб. Коли траба спєрти кров, то
жилуют віщи рани, а як пустіти, то ніщи того місца
(Вербівці Заст.).

жилуватиси. 1. Туго підперізуватися. Стор. Файно за-
пирижйси, шо так жилуєсси? (Комарівці Стор.). 2 (пе-
рен.). Чепуритися. Стор., Глиб. Хоть жилуватиси, а хоть
не, шо маї твої бути, то й буди (Слобідка Глиб.).

жилюха, -и (бот.). Кропива. Заст. Під муром ростє
жилюха... (Товтри Заст.).

жир, жер, -у. Букове насіння, буковий горіх. Заст.,
Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. І наш малий ходів у ліс жир
збирати (Черепківці Глиб.). Жєром найбільши свині гу-
дуют (Бурдей Кіцм.).

житарь, -я. Польовий сторож. Заст., Глиб., Хот.,
Кельм. Старий пішов за житаря, то білши хліба мав,
як інчі газди (Перебиківці Хот.).

житарювати. Бути **житарем** (див.) Глиб., Нов., Хот.
Два роки житарював, як лиш прийшов з війни (Рингач
Нов.).

житнек, -а (кул.). Житній хліб, житній корж. Заст.,
Кіцм. Ни знаю, як ї ни устідно такий гливкий житнек
давати робітникам (Ревне Кіцм.).

житнєчка, -и. Польова миша. Заст. Кіт пішов житнічок ловіти (Бабин Заст.).

жітний. Житній. *Жітні пітпиньки. Літні опеньки. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. *Хліб жітний, али пожітний. Заг. *Такійем добрий (файний), як жітний сухарь (Ірон. про недалеку, але пихату людину). Заг.

житнік, -а (ент.). Житній хрущ. Заст., Хот. Я пробував на житника ловіти, то ни клює (Мусорівка Заст.).

жітниско, -а (с. г.). Житнище. Заст., Кіцм., Нов., Хот., Кельм., Сок. На жітнису добре просапні сіяти — курудзи чи бурак (Недобоївці Хот.).

житнівка, -и, зв. мн. **житнівкі, -вок.** Груші, яблука, що достигають разом з житом. Заст., Кіцм. Житнівкі — найліпші яблука (Дорошівці Заст.). Ужє минулися житнівкі, то рані грушкі (Глинниця Кіцм.).

житнянка, житнєнка, -и, ж. (с. г.). 1. Житнище, житня стерня. Заст., Хот. Завтра поїду паринкувати житнянку (Онут Заст.). 2. Житня солома. Заг.

жінка́тий (ірон.). Жонатий. Кіцм. А жінка́тим нима́ що шука́ти між́и парупка́ми (Старосілля Кіцм.).

жіно́цкий (рідк.). Жіночий. Заст., Кіцм. Раз ни суфірїю, як чоловік зачинає якус жіно́цку балаканїну, пльотки (Васловівці Заст.).

жіно́чий. 1. Жінчин. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. Ще тріхи зачікаймо, за́ри має прийти жіно́чий брат та й підим разом (Карапчів Вижн.). 2. Жіночий. Заг.

жіно́шник, -а. Бабинець, місце в церкві, де стоять жінки. Заст., Кіцм., Стор., Хот. Ко́ліс жіно́шник був на́бітий, а типєр па́ру ба́бів та й ужє (Дорошівці Заст.).

жльога́нити (знев.). Дудлити, жадїбно і багато пити. Заг. Гай іде́м дудо́му, хва́ти тубі жльога́нити ту гу́рївку (Романківці Сок.).

жльога́ти (знев.). Див. **жльога́нити.** Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Хот. Ни тра́ба ба́гато жльога́ти во́дї, бо ча́риво бу́ди бо́літи (Дорошівці Заст.).

жмака́ніне, -я (-і), с. Зім'ятий одяг, тканина, папір. Заст., Кіцм., Вижн., Стор. Так ес прибага́ла, так віпра́совувала, а ниува́жно сіда́еш, та й адї йке жмака́ніне зрообїлас с пла́тя (Дубівці Кіцм.).

жма́каня, жма́кане, жма́кані, -я (-е, -і). Прання. Заг. Це́го жма́кане е з на́ півго́дини, а пото́му ще полока́ти (Старосілля Кіцм.).

жмакати. 1. Прати, віджимаючи білизну. Заг. Дай судя маглівницю, будим жмакати сорочки (Карапців Вижн.). 2. Жувати. Хот., Сок. 3. М'яти. Заг.

жмит, -а. Жмут, пучок. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Хот. Бѳли, шо сам наївси, а крїлям нима кому дати і жмит люцєрні (Михальча Стор.).

жнєканий, жняканий. 1. Жований. Заг. Жняканий хлїб давали дитині (Зелена Кельм.). 2. Змучений, стомлений. Заст., Нов. Кѳні ззаране пригнав, али такі жнякани, шо ужє ни було шо запригати (Васловівці Заст.). 3. М'ятий. Заг.

жнєкане, жнєкани, жняканя, -є (-і, -я). Жування. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. Садовїну траба дѳбри жнекати, а в мєни лиш два зѳби до жнеканє і то вєрхні (Стрїлецький Кут Кіцм.).

жнеканїне, жняканїня, -є (-і, -я). Пережована їжа, жованка. Кіцм., Вижн., Стор., Хот., Кельм. Їст як дитина, обиртає тим жняканїням у рѳкі (Росошани Кельм.).

жнекати, жникати, жнякати. Жувати, розжовувати, їсти. Заг. Ни хѳчу горїхів, я ужє ни маю чим жникати (Боянчук Заст.). Ти жнякай хѳччи і вставай з-за стола (Днїстрївка Кельм.).

жниварка, -и, ж., зв. мн. жниваркї, -рѳк. 1 (бот.). Сорт слив. Сок. Сливкї є кѳсі, зеленєнкї, бїлі, банькї, жниваркї (Волошковє Сок.). 2 (с. г.). Жниварка. Заг.

жовкїлница, жовтїлница, жовкїлницї, -ї і мн. жовкїлницї, -ц (мед.). Жвѳтяниця. Заг. Йой, мѳї малї усї пирилслабували на жовкїлницю (Слѳбїдка Глиб.). Наш Кѳльцьѳ заслаб на жовкїлницї (Ясени Стор.).

жовкїський, жовтїський. Цїлком жвѳтий. Заг. Ти подивїса емї в вѳчі — бїлкї жовкїскї (Мошанець Кельм.).

жѳвна¹, жѳнва, -и, ж. (орн.). Зелений дятел. Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Ковтачє пїстрєвий, а жѳвна не, жѳвна зилєна (Бережниця Вижн.).

жѳвна², -и. (заст., обр.). Маленька булѳчка, яку печуть для корови на рїздво. Кіцм. Ужє спиклї жѳвну коровї (Валява Кіцм.).

жѳвна³, -и і мн. жѳвна, жѳвни, -єн (мед.). Пухлина залоз, вїдкрїті рани на шиї в людини і тварин, жовно. Заг. Худѳба май згѳста слабѳє на жѳвна, а лѳди рїтко

(Самушин Заст.). Колис оден чоловік мав жовну, то казали, що від худоби набравса (Ломачинці Кельм.).

жовнер, жовнір, -а (заст.). Солдат, воїн. Заг. У войну в нас були на квартири жовнери (Ошихліби Кіцм.). Мой, аді який с теби файний жовнер був би (Топорівці Нов.).

жовнерка, жовнірка, -и (заст.). Служба в армії. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. А я штіри роки жовнерки мав, а ще штіри роки потому воював ем (Черепківці Глиб.).

жовнерка, -и. 1. Дружина **жовнера**, солдатка. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб. Минє ніхто ни питав, ци я жовнерка, ци вдова, кождий себе пас (Старосілля Кіцм.). 2 (нове, рідк.). Жінка-військовослужбовець. Стор. Чулам, али вітколи я щем ни вигіла жовнірки сама, аж учєра у Чирнівцєх (Михальча Стор.).

жовнерувати. Служити в армії. Стор., Глиб. То шо підиш ужє жовнерувати, ци ще пуске з на пару місціцв? (Старий Вовчинець Глиб.).

жовнерский. Солдатський. Заг. А це вуйко Штефан у жовнерским убраню (Новосілка Кіцм.).

жовтаво, жовкяво, незм. Тьяно. Заг. Як коли, то світит ясно, аж вочі боля, а сегодни адіт, як жовтаво (Великий Кучурів Стор.).

жовтий. 1. Коричневий. Заг. У него жовкі капці, али він їх чорнов пастов намастів (Ржавинці Заст.). 2. Блідий. Заг. 3. Жовтий. Заг. *Жовтий горошок (бот.). 1) Чина лучна. Кіцм. 2) Жовта акація (куцова рослина). Кельм., Сок.

жовтий-жовкіський. Дуже, цілком, абсолютно жовтий. Заг. Змарнів, зробивси жовтий-жовкіський, аж світиси (Оршівці Кіцм.).

жовтіло¹, -а, с. (бот.). Дрік красильний. Кіцм., Вижн. Е, жовтіло мало в кого е, воно дико ростє (Вашківці Вижн.).

жовтіло², -а, с. Саморобна фарба з рослин для вовняних та льняних виробів, крашанок. Кіцм. Коло писанок багато заходу, а це кладут у жовтіло або в галун, а потому варя — і галункі готові (Лужани Кіцм.).

жовтинец, -нцү (бот.). Нечуйвітер волохатий. Кіцм. Жовтинец, вітко, тому, шо квіткі жовтинцү дужи жовті (Шипинці Кіцм.).

жовтоцвіт, -у (бот.). Рододендрон жовтий. Кіцм. Ми довго ходили по лісу, поків уздріли корч жовтоцвіту (Нижні Станівці Кіцм.).

жовтобрух, жовтобрюх, -а (орн.). Жовтобрюха — самець. Заг.

жовтобрюха, жовтобрюха, -и (орн.). 1. Жовтобрюха — самка. Заг. А як ти пізнаєш, котрє жовтобрух, а котрє жовтобрюха? (Замостя Вижн.). 2. Спільна назва для самця і самки. Заг. Адї ті хлопці відирли гніздо жовтобрухи (Клішківці Хот.).

жовтяк, жовтєк, -а. 1 (перен.). Білда, хвороблива людина. Глиб. Мій син такий жовтєк, шо аж-аж (Глибока). 2. Переспілий огірок. Заг.

жовтякі, -ів, мн. (бот.). Нагідки. Сок. Ці жовтяки самі сіюцца (Сокиряни).

жоліб, жолоб, -а. 1. Долина між двома схилами, часто розділеними невеличкою річкою. Кіцм. Худоба па́сла на горбі, а потому зійшла до жолоба (Старосілля Кіцм.). Тудя жолоба́ми сніг шше май тримає (Лашківка Кіцм.). 2. Жолоб. Заг.

жолобати. Колупати. Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. Я ни жолобав зама́ску і ни вігів хто (Рашків Хот.). Ни жолобай у носі (Зелений Гай Нов.). 2. (перен.). Метикувати. Хот. Таке малє, а вже шос собі жолобає (Ярівка Хот.).

жолобатиса (-си). 1. Колупати (ся). Заст., Нов., Хот., Кельм., Сок. Чо ти, Зінько, кілко жолобаїсса в носі? (Білівці Хот.). 2. Талапатися. Заст. Кача жолобаєси у мускі, уважай, абї ни зайшло дилєко (Боянчук Заст.). 3. Довго і невміло робити, порпатися. Хот., Кельм., Сок. Часи відставали, то Віся жолобавса в них, жолобавса, поки зовсім ста́ли (Ленківці Кельм.). 4. Ритися, порпатися, шукаючи щось. Кельм., Сок. Шо ти жолобаїсса у чужіх рєчах? (Волошкове Сок.).

жолудковий, жулудковий. Шлунковий. Заст., Кіцм., Вижн., Стор., Глиб., Нов., Хот. Маю́т брати жулудковий сік для аналізу (Лужани Кіцм.).

жолудок, жулудок, -дка. (анат.). Шлунок людини, рідше тварини. Заг. Йой, віддавна слабува́в, а типєр вірубали половіну жулудка (Бурдюг Кельм.).

жонва, -и (орн.). Див. **жовна**¹. Кіцм. Адї, прилетіла жонва (Валява Кіцм.).

жонц, -а (заст., рідк.). Урядник. Заст. До нашого сила тогді лиш приїхав жонц (Горошівці Заст.).

жорна, -рен, (-ів), мн. 1. Ручний млин. Заг. Типер уже мало в кого є жорна, а по війні було багато (Бернове Кельм.). 2. Шлунок тварини. Кіцм. Корова забіла собі жорна половов (Старосілля Кіцм.). 3 (перен., знев.). Зуби, щелепа. Заг. Ти маєш моцні жорна, то мџиш терти і цей чирствак, а я биззубий (Дарабани Хот.). 4 (перен., знев.). Ідець. Стор. Умер, на водні жорна менши буди (Великий Кучурів Стор.).

жорна, -и, ж. Шлунок тварини. Вижн. Я міла кішки, а систра жорну свінску (Карапчів Вижн.).

жорніти. 1. Молоти на жорнах (див. **жорна 1**). Заг. У голод усі люди жорніли на жорнах (Білівці Хот.). 2 (знев.). Істи, уплітати, гризти. Заг. Ото жорнит, як пес кости (Старосілля Кіцм.). 3. Бити. Заг. Так го жорніли, так му дали, шо аж просівси (Стара Жадова Стор.).

жорнівка, -и. Ручка жорен. Кіцм. У жорнах є верхний і спідний камінь, варстат, жорнівка, порплице (Киселів Кіцм.).

жорновá, -вів, мн. Жорновий камінь, жорно. Нов., Хот., Кельм. Жорновá і каміня жорнове — то всьо одно, а жорна — то вже такий млин (Вороновиця Кельм.).

жура, -ї. 1. Туга, журба, переживання. Заг. Ни журиси, бо жура вже ниці ни поможи (Вікно Заст.). 2. Клопіт. Заг. Адї, вже маї свою журу в хаті (Карапчів Вижн.).

журитиси (-са). Сокорити. Заг. Чубата лиш бігає та журицца, а нестиса ни хочи (Волошкове Сок.).

жянта, -и, (рідк.), див. **джянта**. Глиб. Добри, шо є жянта, а книжок ни брак (Турятка Глиб..)

НБ ПНУС

352306